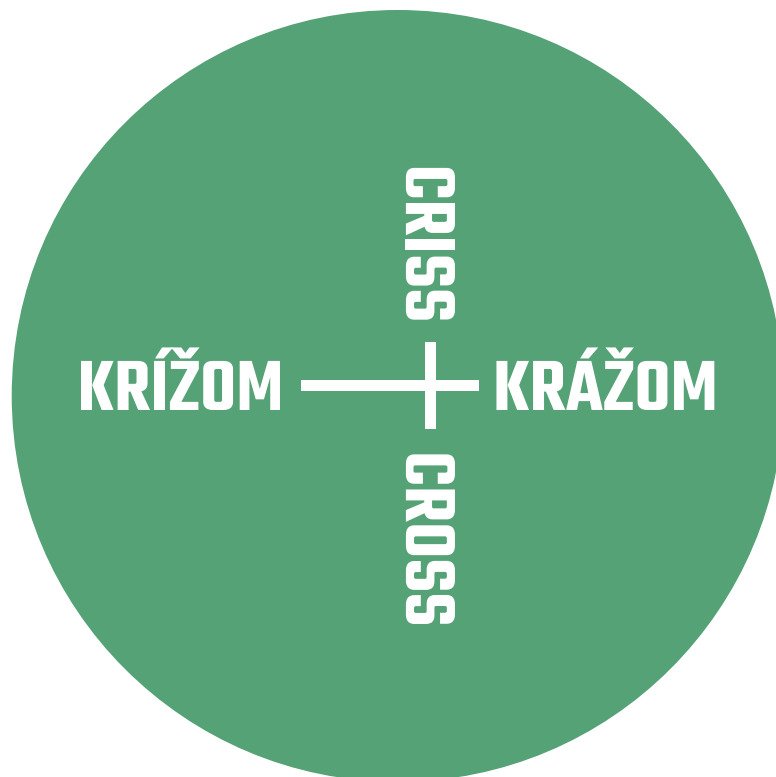

CRISS
+
CROSS

KRÍŽOM + KRÁŽOM

zbierka
v dialógu
collection
in dialogue

CRISIS X KRÁŽOM
KRÍŽOM X CROSS

Sacralementum

Úvod / 4
Introduction

Krížom Krážom / 7
Criss-Cross

Kolokvium | Po krížových a iných cestách / 68
Colloquium | The way of the cross and other journeys

Autori zo zbierky / 72
Artists from the collection

Hostia / 86
Guests

zbierka
v dialógu
collection
in dialogue

Úvod /

Introduction

Sacral Elementum

„Náboženstvo a umenie vychádzajú z tých istých koreňov a sú si blízki príbuzní.“ (Nathaniel Hawthorne)

Galéria umelcov Spiša od r. 2010 prezentuje výstavný koncept *Sacral Elementum*, ktorého cieľom sú tematické realizácie výstav o sakrálnych tendenciách v súčasnom umení, aj v dialógu s historickými paralelami. V r. 2010 bol uvedený projekt *Sacral Elementum I.* v koncepcii Kamily Pacekovej (Tilovej), v r. 2013 *Sacral Elementum II.* v koncepcii Lucie Benickej, v r. 2016 projekt *Umenie ducha / Sacral Elementum III.* v koncepcii Daniely Čarnej a v r. 2019 *Sacrelacrum / Sacral Elementum IV.* v koncepcii Adama Macka. Na prelome r. 2021 / 2022 galéria uviedla piatu edíciu *Sacral Elementum* v kurátorskej koncepcii Kataríny Balúnovej pod názvom *Krížom Krážom*. Projekt je výstupom odborného výskumu, slovami kurátorky, „putovaním cez zbierku Galérie umelcov Spiša v hľadaní kríža ako znaku a symbolu. Zámerom je pritom prekročiť náboženský význam kríža, poukázať na nové konotácie a súvislosti v rámci konfrontácie jednotlivých umeleckých diel, ktoré sú cez výskum zbierky selektované tak, aby nadväzovali dialóg.“

Umelecké zbierky sú inšpirujúcim zdrojom pre tematické konfrontácie – vybrané diela z depozitára Galérie umelcov Spiša o podobenstvách kríža ponúkajú nový pohľad na tému a vytvárajú originálny dialóg 27-mich autorov, zastúpených v zbierke, so 4-mi zahraničnými umelcami (Česko,

Poľsko, Portugalsko, Španielsko). Vystavené artefakty dopĺňa slide-show korešpondujúcich diel zo zbierky. Symbolické slovné spojenie *Krížom Krážom* zámerne nadľahčuje závažnosť témy a jej interpretácií, ktoré kurátorka Katarína Balúnová zostavila do konfrontačných dialógov, obsahových posolstiev, i morfológických variant. Kríž sa modifikuje, stáva sa transformovaným symbolom, náznakom – znakom, metaforou i podobenstvom v rôznych médiách, od maľby, sochy, via fotografii, kresbu, grafiku, až po intermediálne presahy. Prezentovaný výber diel po prvý krát v danom rozsahu zhodnocuje sakrálnu príbuznosť v zbierke: vzniká poetická symfónia príbuzných tvarov, zjednocujúc klasické a postmodernejšie, bez generačného obmedzenia a so širokým časovým rozpätím.

Projekt *Krížom Krážom*, uvedený v rámci dramaturgického cyklu *Zbierka v dialógu*, je realizovaný vďaka podpore z verejných zdrojov Fondu na podporu umenia: výstavu, uvedenú v Galérii umelcov Spiša (1. 12. 2021 – 27. 3. 2022), sprevádza medziodborové kolokvium *Po krížových a iných cestách* s komentovanou prehliadkou (23. 3. 2022), zamerané na súčasné trendy v umení a náboženstve v komparácii s historickými súvislosťami. Katalóg z výstavy *Krížom Krážom* (2021, ISBN: 978-80-89081-81-3) dopĺňa hravý sprievodca výstavou (2021, ISBN: 978-80-89071-80-6) s akcentom na nadčasové interpretácie kríža a selektovaných diel.

“Religion and art spring from the same root and are close kin.” (Nathaniel Hawthorne)

Since 2010 the Gallery of Spiš Artists has been presenting the exhibition concept *Sacral Elementum*, a thematic series of exhibitions which explore sacral tendencies in contemporary art and offer a dialogue with their historical parallels. The first project, *Sacral Elementum I.*, curated by Kamila Paceková (Tilová), was held in 2010, followed in 2013 by *Sacral Elementum II.* in a concept by Lucia Benická, Daniela Čarná's project *Umenie ducha [Art of the Spirit] / Sacral Elementum III.* in 2016, and *Sacrelacrum / Sacral Elementum IV.* by Adam Macko in 2019. From late 2021 to early 2022 the Gallery presented the fifth project in the *Sacral Elementum* series, *Křížom Krážom – Criss-Cross* curated by Katarína Balúnová. The project is the result of academic research which, in the curator's own words, is “a pilgrimage through the collection of the Gallery of Spiš Artists in search of the Cross as a sign and symbol. The intention is to transcend the religious symbolism of the Cross and thereby indicate new connotations and contexts through confrontations between individual artworks which have been carefully selected from the collection in order to provoke new dialogues”.

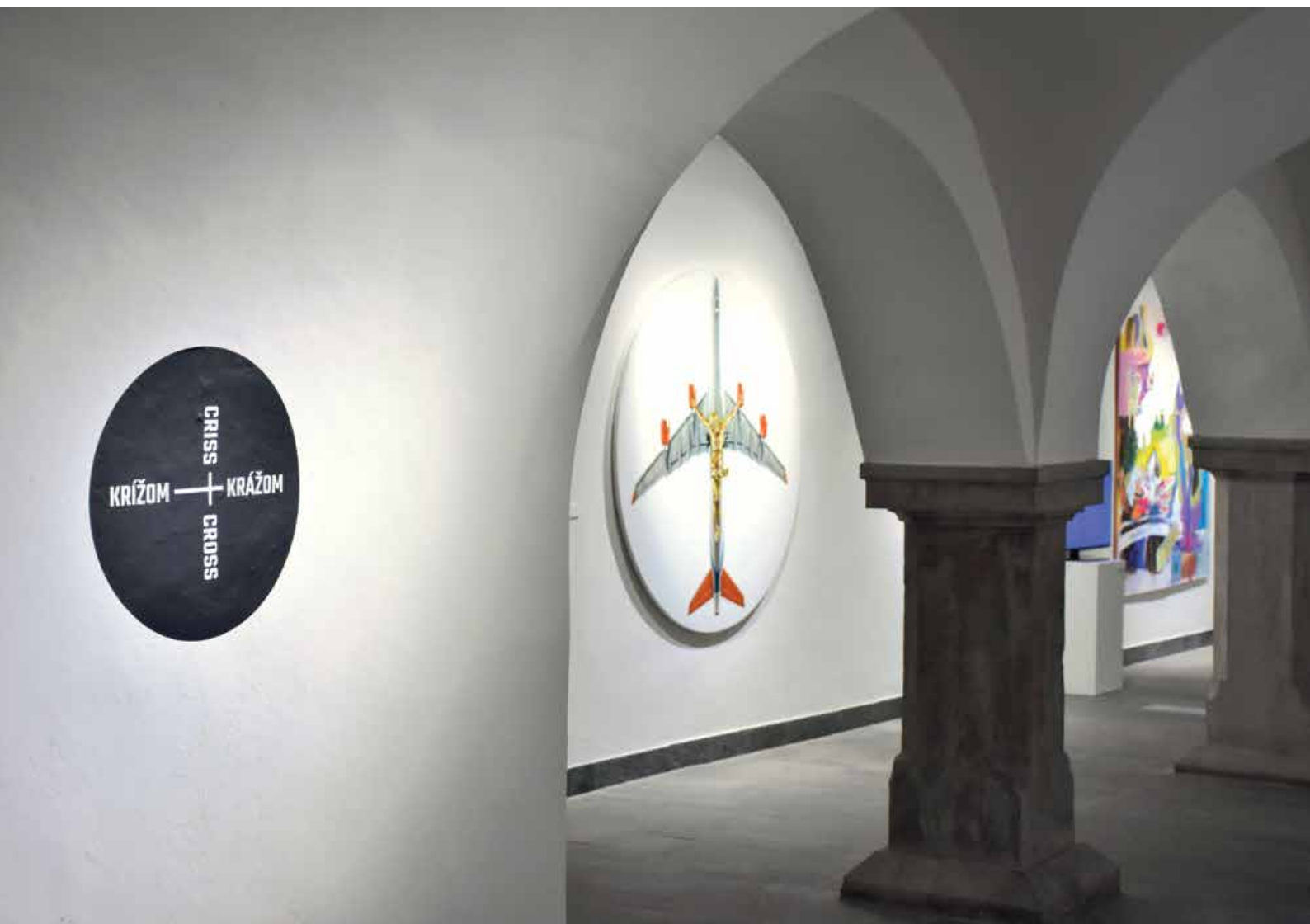
Art collections are a rich source of inspiration for thematic encounters – the works chosen from the vaults of the Gallery of Spiš Artists featuring the allegory of the Cross offer a fresh perspective on the theme and form an original dialogue between 27 artists whose work is represented in the collection and 4 foreign artists from the Czech Republic, Poland, Portugal and Spain. The exhibited works are complemented by a slideshow of corresponding pieces from the

collection. The symbolic phrase of *Křížom Krážom – Criss-Cross* knowingly lightens the profundity of the theme and its interpretations which the curator Katarína Balúnová has categorised according to their confrontational dialogues, semantic content and morphological variants. The Cross is modified; it becomes a transformed sign-symbol, a metaphor and allegory in various media including paintings, sculpture, photography, drawings, graphics, and even intermedia interventions. The selection of works, presented here for the first time in such an extensive scope, examines the sacral relationships which exist within the collection: a poetic symphony emerges which incorporates both the classical and the postmodern, freed of any generational limitations, encompassing a wide timescale.

The *Křížom Krážom – Criss-Cross* project, presented within the framework of the *Collection in Dialogue* dramaturgical cycle, has been supported through public funding provided by the Slovak Arts Council: the exhibition at the Gallery of Spiš Artists (1. 12. 2021 – 27. 3. 2022), and an interdisciplinary colloquium titled *The Way of the Cross and Other Journeys* with an annotated overview (23. 3. 2022) which focuses on contemporary trends in art and religion contrasted with historical antecedents. The *Křížom Krážom* exhibition catalogue (2021, ISBN: 978-80-89081-81-3) is accompanied by a playful exhibition guide (2021, ISBN: 978-80-89071-80-6) which focuses on the infinite interpretations of the symbol of the Cross and a selection of artworks.

Mgr. Lucia Benická

riaditeľka Galérie umelcov Spiša / director of the Gallery of Spiš Artists

Pohľad do expozície Križom Krážom, Galéria umelcov Spiša /
View of the exhibition Criss-Cross, Gallery of Spiš Artists, 2021 - 2022

Krížom Krážom / Criss-Cross

Kríž ako znak a symbol pevne ukotvený v našej kultúrnej identite

Kríž je neoddeliteľnou súčasťou našej kultúrnej, ale aj národnej identity. Byzantský dvojkříž, donesený vierozvestcami Cyrilom a Metodom, je ústredným symbolom štátnej vlajky. Stojaci na trojvrší ukazuje svoje miesto v našom povedomí: krížu patrí centrum a vyvýšenie. Kríž ako koruna kostolných veží a vežičiek je bodom, ku ktorému sa zdvíhajú pohľady. Kríž pri ceste sprevádza pútnikov a víta prichádzajúcich pred vstupom do miest a dedín. Je začiatkom a koncom. Pod dohľadom kríža žijeme naše malé životy, aby sme nakoniec pod kríž uľahli navždy.

Kríž je grafickým zobrazením centra, kozmickou osou, komunikačným bodom medzi nebom a zemou. Je tiež symbolom univerzálneho, archetypálneho človeka, ktorý je schopný harmonickej expanzie v horizontálnej / racionálnej aj vertikálnej / spirituálno-duchovnej rovine. Je mnoho typov kríža v kresťanskej tradícii aj mimo nej: latinský, grécky, T kríž, maltézske, pápežské, chrismon, ankh, kríž sv. Ondreja, byzantský, dvojitý, staurogram, keltský, jeruzalemský, kríž sv. Juraja, misionársky, arménske, koptské, kríž sv. Jakuba, suppedaneum, macedónske, svastika, solárny kríž a iné.

Znak kríža je starovekým symbolom života. Kruh, do ktorého je vpísaný rovnoramenný kríž predstavoval slnko ako životodarný element. Toto vyobrazenie môžeme sledovať ako zlatú niť do hĺbky dejín až k neolitu. Boh slnka, *Sol Invictus*, zastúpený týmto symbolom, bol mimoriadne populárny v období neskorej rímskej ríše. Zachované relikt

dyby napovedajú, že znak boha slnka čiastočne splynul s kresťanským krížom po tom, ako v 4. storočí cisár Konštantín I. vyhlásil kresťanstvo za oficiálne náboženstvo. Prví kresťania pritom kríž výrazne neuctievali – bol príliš dlho znakom potupy. Ukrižovanie, pomalá smrť na verejnosti, bola určená zlodejom, vrahom a vojenským zbehom ako cielená výstraha pred narušením poriadku. Po potlačení Spartakovho povstania (71 p.n.l.) bola známa rímska cesta Via Appia lemovaná stovkami krížov s umierajúcimi otrokmi.

Práve preto prvé vyobrazenia Krista na kríži negujú smrť, sú naopak spodobením slávy, dôstojnosti a života. Až v stredoveku bola v umení priznaná trpiteľská stránka ukrižovania, vidíme rozdrásané telo na konci svojich síl. Aj tu však vstupuje element nádeje v podobe zelených výhonkov v rámci obrazu kríža ako stromu života. Podľa niektorých naratív drevo kríža pochádzalo zo stromu života vysadeného v záhrade Eden. Východná tradícia ortodoxnej cirkvi vníma strom života v Genezis ako predobraz Kríža, cez ktorý je nám dovolené navrátiť sa k nesmrteľnosti stratenej Adamovým hriechom. Kľúčom k životu je aj staroveký egyptský hieroglyfický symbol v tvare kríža Ankh, známy tiež ako *crux ansata*. Ako oživujúci talizman je často vyobrazený v rukách bohov a faraónov. Koptskí kresťania adaptovali tento symbol ako variantu kresťanského kríža, pričom vymenili oválnu slučku za kruhovú, aby do nej vpísali iniciály mena Krista. Jedným z variantov kríža je tiež svastika. Svastika, nazývaná aj *crux*

gammata, významná najmä v indických náboženstvách hinduizmu a budhizmu, sa objavuje aj na mnohých ranokresťanských hrobkách. Nájdeme ju tiež ako dekoratívny prvok v kostoloch románskeho a gotického slohu. Pôvod svastiky je pravdepodobne naviazaný na znak slnka, je zlomeným solárnym krížom, ktorý vyjadruje energiu vesmíru, rotujúce súhvezdia nebeskej klenby. Pozitívne konotácie svastiky boli navždy skompromitované nacistickou mašinériou. Nacisti, rovnako ako dnes neonacisti a nacionalisti, pochopili silu kríža ako symbolu, aby ho využívali na manipuláciu širokých ľudových mäs.

Zneužitie znaku kríža na dosiahnutie mocenských cieľov môžeme sledovať naprieč históriou – sporné krížiacke výpravy, inkvizícia, rozsiahla kolonizácia nasledovaná misiónarmi, či Ku Klux Klan.

Kríž vo verejnom priestore preto môže byť sporný, nakoľko navodzuje rozdielne emócie. Teológ James H. Cone (1938 – 2018) vo svojej práci *The Cross and the Lynching Tree* [Kríž a lynčovací strom], 2011 poukazuje na to, ako Africkí Američania môžu považovať kríž za symbol božieho súhlasu s ich utrpením v otroctve v napojení na strom, pri ktorom boli lynčovaní. V osemdesiatych rokoch Židia protestovali proti umiestneniu kríža v priestore koncentračného tábora Osvienčim. Feministická kritika kríža je namierená na patriarchálne hodnoty kresťanstva, ktoré ospravedľovalo násilie voči ženám a marginalizovaným skupinám. Na druhej strane je zápas o zachovanie kríža ako symbolu určitých hodnôt. Príkladom je boj o kríž v poľskom utopickom socialistickom meste Nowa Huta. Snaha o odstránenie kríža oficiálnou mocou v roku 1960 vyvolala niekoľkodňové populárne povstanie, do ktorého sa zapojilo približne 4000 civilistov.

Vnímanie Kristovho ukrižovania ako identifikácie s tripiacimi, týranými, alebo utláčanými, inšpirovalo umelcov k zobrazeniu Krista ako politického väzňa, umučeneného ruského Žida, zneuctenej ženy, týraného afrického otroka, nikaragujského roľníka alebo bojovníka za slobodu. Známa snímka z filmu *Ravished Armenia* [Spustošené Arménsko], 1919, natočeného podľa autobiografickej knihy Arshaluys Mardiganian (1901 – 1994), zobrazuje ukrižované mladé ženy ako obeť arménskej genocídy 1. svetovej vojny. Jedna z najvýznamnejších ruských poetiek 20. storočia, Anna Achmatovová (1889 – 1966), sužovaná Stalinským terorom, ktorý viedol k poprave jej manžela a uväznenia jej syna, v rokoch 1935 až 1940 napísala rozsiahlu básnickú skladbu *Rekviem* ako vyznanie matiek, ktoré prišli o svojich synov väznených v gulagoch, pričom krutý sled scén ústi v obraze ukrižovaného Krista. Maľba Marca Chagalla (1887 – 1985) *Biele ukrižovanie*, 1938 bola vytvorená krátko po udalostiach Kristallnacht, desivom a rozsiahlom nacistickom útoku na nemeckých Židov. Kontroverzný umelecký projekt kubánskeho umelca Erika Ravela (1978) upozorňuje na násilie páchané voči deťom. Deti spodobené v geste ukrižovania na chrbtoch dospelých poukazujú na rôzne formy zneužívania. Socha *Christa*, 1975 anglickej umelkyne Edwin Sandys (1938) bola svojho času odsúdená pre zobrazenie Krista ako ženy. Umelkyňa vysvetľuje, že cítila potrebu reprezentovať ženy v rámci jedného z najdôležitejších obrazov: Ježiša na kríži, a poukazať tým na utrpenie žien. Feministické dielo *Pasja*, 2002 Doroty Nieznalskej (1973) zobrazujúce v centre kríža mužský pohlavný úd vyvolalo v katolíckom Poľsku búrlivé reakcie, ktoré vyústili k predvolaniu umelkyne pred súd pre urážku náboženského cítenia. Vzduch svojho času rozvíril aj vizuál plagátu k filmu Miloša Formana (1932

– 2018) *Ľud versus Larry Flynt*, 1996 zobrazujúci hlavného protagonistu ukrižovaného na ženskom lone s rúškom z americkej vlajky. Umelec Jani Leinonen (1978) podobne ironickým spôsobom zobrazuje Ronalda McDonalda, klauna a maskota amerického giganta rýchleho občerstvenia McDonald's, pribitého na kríž v diele *McJesus*, 2015. Súčasné umenie často desymbolizuje a desakralizuje znak kríža v snahe oslobodiť sa od konzervatívnych štruktúr v smere k otvorenejšej spoločnosti. Asi najznámejším dielom v tomto smere je *Immersion (Piss Christ)*, 1987 amerického umelca Andresa Serrana (1950). Umelec odmieta úmysel rúhania, alebo odsúdenie náboženstva, dielo naopak chce byť reakciou na komercializáciu kresťanských ikon v súčasnej kultúre.

O výstave

Výstava **Krížom Krážom** v rámci dramaturgického cyklu *Zbierka v dialógu* – piate pokračovanie série projektov *Sacral Elementum* – je putovaním cez zbierku Galérie umelcov Spiša v hľadaní kríža ako znaku a symbolu. Prezentované diela sa nevyznačujú výraznou kontroverziou, ale sú zrkadlom doby a miesta svojho vzniku. Región Spiš má mimoriadne silnú kresťanskú tradíciu, ktorá ovplyvnila mnohých umelcov pôsobiacich v tejto oblasti. Cieľom výstavy je priblížiť znak kríža v novom svetle v rámci konfrontácie jednotlivých umeleckých diel, ktoré sú cez výskum zbierky selektované tak, aby nadväzovali dialóg. Výber diel v diferentných médiách sa vyznačuje širokým časovým rozpätím, od začiatku 20. storočia po súčasnosť. Zámerom výstavy je prekročiť náboženský význam kríža, poukázať na nové konotácie a súvislosti. Výstavu obohacujú diela niekoľkých

zahraničných umelcov, ktorí ponúkajú iný pohľad na tému a rozširujú interpretačnú rovinu.

Tradičné poňatie kríža nájdeme v dielach Pavla Breiera, Františka Guldana, Jozefa Hanulu, Alana Hyžu, Ladislava Kacvinského a Emila Makovického. Nasledujúci umelci vychádzajú zo sakrálneho významu kríža, ale zobrazenie posúvajú štylisticky a významovo, pracujú v rámci mytologických významov, či tému desakralizujú – Katarína Balúnová, Eva Čarnoká, Milan Hnat, Martin Kacvinský, Petra Konôpková, Otto Korkoš, Gabriel Kosmály, Matúš Lányi, Alejandro Mañas García, Mária Rudavská, Emil Sedlák, Mikuláš Siranko, Monika Stacho, Filipe Vilas-Boas.

Do výstavy boli zaradené aj diela autorov, v ktorých sa znak kríža, alebo jeho evokácia, objavuje ako tvarový prvok bez koncentrácie sa na jeho spirituálny význam – Tomáš Agat Błoński, Miroslav Bonk, Milena Dopitová, Jaroslav Malík, Alexander Olszewski, Viliam Pirchala, Peter Pollág, Peter Rónai, Amalka Ľudmila Valenčíková, Joa Zak, Peter Župník.

Selektované diela boli vo výstavných priestoroch inštalované tak, aby navzájom spoluvytvárali nové možnosti čítania. Expozícia začína zobrazením kríža od **Jozefa Hanulu** a **Ladislava Kacvinského**, s tradičným výjavom Krista na kríži, pod ktorým stojí Ježišova matka a svätý Ján. Kacvinského dramatickú interpretáciu vyvažuje umiernená, priam renesančná Hanulova kompozícia. Dvojicu kresieb dopĺňa *Akt s krížom* **Emila Makovického**: novodobý Atlas nesie kríž osudu.

Grafické práce **Emila Sedláka** a **Mikuláša Siranka** interpretujú ukrižovanie ako memento opakujúcich sa dejín ľudského utrpenia. Je to trpká pripomienka 2. svetovej vojny, aj odkaz na vzájomnú odcudzenosť. Antropologická súčinnosť starého a nového sa objavuje aj v dielach **Petra**

Pollága. *Fair play* je hrou rúk a významov medzi stredo-vekými turnajmi a princípom čestného boja. **Milan Hnat** sa vo svojej tvorbe často vracia k spirituálnym témam z hľadiska kolektívnej mytológie. Staré príbehy prepája do nových naratívnych štruktúr vo vizuálne atraktívnom obraze *Prídem ako zlodej I.* K archaickým významom inklinuje aj **Otto Korkoš**, citlivo pracujúci s drevom, ktoré sa okrem svojho významu dreva kríža stáva *Komplementáciou sakrálneho motívu*, či *Knihou zjavení apoštola Jána I.* Séria diel *Jánove videnia* **Gabriela Kosmályho** je hypnotickým kaleidoskopom mystických vízií. Umelec dosiahol tento efekt špeciálnou fotografickou technikou multiplikácie negatívov. Dielo *Vízie Rýnskej Sibily* zo série *Nuestra existencia* prizvaného španielskeho umelca **Alejandro Mañas Garcí**a je poctou mystičke Hildegarde von Bingen. Estetika suprematistických znakov odkazuje na hľadanie absolútna. Monumentálny minimalizmus kríža pripomína aj písmeno Y od **Viliama Pirchalu**. Interpretácia je v tomto prípade čisto tvarová, prekračujúca zámer autora, rovnako ako v diele *Magic* **Petra Župníka**. Nadrozmerný list evokuje ideu kríža ako stromu života. Prepájanie archaických symbolov a lásky k prírode sa vinie aj dielom **Márie Rudavskej**. V bronzovej plastike *Oblaky s krížom* vidíme rovnoramenný kríž vpísaný do kruhu ako znaku slnka. Príroda v inej, zabstrahovanej podobe sa objavuje v grafike **Alexandra Olszewského**. Znásobený horizont regiónu Spiš je preťať výraznou vertikálou spájajúcou nebo a zem. Abstrahovanie vo výslednom znaku kríža nájdeme aj v drevenej plastike **Miroslava Bonka** *Akord*, či v malbe prizvanej poľskej umelkyne **Jo**a **Zak**, ktorá štatisticky zaznamenáva pohyb v priestore ako manifestáciu sociálneho správania. Pohybovou aktivitou vznikajú krížovatky, ktoré nás nútia zastaviť sa v zhone

moderného života. Obzretím sa k životu našich predkov je úsilie **Pavla Breiera** zachytiť zanikajúce povolania ako pastierstvo. Na analógovej fotografii *Zážíva* vidíme stádo oviec v typicky slovenskej horskej krajine, ktorej pevnou súčasťou je drevený kríž. Výjav uctievania kríža v iných krajinách prináša dokumentárna fotografia **Alana Hyžu** *Filipíny 2*. Ázijské reminescencie sa objavujú aj vo zvečnenom inscenovanom zátiší **Jaroslava Malíka**.

Fotografické záznamy **Moniky Stacho** nás vracajú späť na Slovensko, či už sú to digitálne manipulované *Zvečneniny*, ktoré citlivo reflektujú intímne prostredie domova, alebo séria širokouhlých záberov kostolov zo série *East spirituality*. Nedeliteľnou súčasťou chrámov býva krížová cesta so štrnástimi zastaveniami. **František Guldán** vytvoril svoju verziu krížovej cesty, kde namiesto Krista zasadzuje fotografické obrazy obyčajného človeka. Ľudské trápenia tak nadobúdajú symbolický rozmer a kríž sa stáva obrazom nádeje a možnosti odpustenia. Dielo *Spoved'* **Evy Čarňokej** je záznamom spovedných mriežok, ktoré oddeľujú kňaza a veriaceho. Je to materiál, ktorý je nasiaknutý mnohovrstevným šepotom duše, zakrýva tváre, aby odkrýval tajomstvá.

Znásobenie človeka cez autoportrét technikou camery obscury nájdeme v sérii *Generácia X*, pozitív a negatív **Tomáša Agata Błońskiego**. Generácia X, narodená v 60-tych a 70-tych rokoch 20. storočia, je tiež nazývaná „Husákové deti“, alebo „deti s kľúčom na krku“, nakoľko vyrastali s minimálnym dohľadom dospelých. Detstvo dnes je zásadne iné, nastúpila Generácia Z a Generácia Alfa, inak „zoomeri“ a „screenedžeri“. Zvláštne osadenstvo z veľkorozmernej maľby *Adorujúce* od **Martina Kacvinského** sa tak presunulo k adorácii pixelov a sociálnych sietí, čo reflektuje dielo *Uninstall! I.* **Matúša Lányiho** a video *Carrying The Cross*

od portugalského umelca **Filipe Vilas-Boas**. Spomenuté video je záznamom performance, ktorá upozorňuje na závažnosť vplyvu sociálnych médií na súčasnú spoločnosť. Nové médiá sú pritom ambivalentné, na čo vo svojich obrazoboreckých dielach poukazuje aj **Peter Rónai**. Realita sa stáva elastickou, mixuje vizuálne znaky tak, že sa kríž môže stať šibenicou (či naopak), vyrastajúcou zo židovskej hviezdy. Daná symbolika v sebe nesie stopy krvavej militantnej histórie Krista na stíhačke, ako je zobrazený v maliarskom diele *Crucifix* od už spomínaného **Matúša Lányiho**. *Neohlížej se!* je názov videa významnej českej umelkyne **Mileny Dopitovej**, kde povrazolezec dokáže udržiavať rovnováhu len s pevným rozhodnutím pokračovať v ceste. Môže to byť balans medzi životom a smrťou, ako vidíme v ekologicky podfarbenom diele *Mestský cintorín* **Kataríny Balúnovej**, či cesta krajinami duše, ako svoje diela nazvala **Amalka Ľudmila Valenčíková**. Amalka často využíva recyklované predmety a materiály, aby ich premenila na zóny individuálneho prežívania. Materiálovým experimentom sa venuje aj **Petra Konôpková**. Jej dielo *Križ* vytvorené lepením ryže na biely filc je na prvý pohľad len ťažko dešifrovateľné, zviditeľňuje sa správnym nasvietením, alebo správnym nazeraním.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

autorka a kurátorka projektu

Pohľad do expozície *Križom Krážom*, Galéria umelcov Spiša, 2021 – 2022, dielo vpredu Otto Korkoš, v pozadí Peter Pollág /
View of the exhibition *Criss-Cross*, Gallery of Spiš Artists, 2021 – 2022,
work in the front Otto Korkoš, in the back Peter Pollág

Pohľad do expozície Krížom Krážom, Galéria umelcov Spiša, 2021 – 2022,
diela vpredu Amalka Ľudmila Valenčíková, v pozadí Matúš Lányi, Martin Kacvinský, Filipe Vilas-Boas, Peter Rónai /
View of the exhibition Criss-Cross, Gallery of Spiš Artists, 2021 – 2022,
work in the front Amalka Ľudmila Valenčíková, in the back Matúš Lányi, Martin Kacvinský, Filipe Vilas-Boas, Peter Rónai

The Cross as a sign and symbol which is deeply embedded in our cultural identity

The Cross is an integral part of our culture and also of Slovak national identity. The Byzantine double-barred cross, as borne by the missionaries Cyril and Methodius, is the central symbol on the Slovak flag. Standing on its three mountain peaks, the Cross demonstrates its place in our consciousness: the Cross is both central and elevated. The Cross is the pinnacle of church towers and steeples, a point to which our gaze is lifted. The Cross by the side of the road guides pilgrims and greets travellers as they enter towns and villages. It is both the beginning and the end. We spend our brief lives under the gaze of the Cross so that we can then rest in eternity under its shade.

The Cross is a graphic depiction of the centre, a cosmic axis, the point at which heaven and earth meet. The Cross is also a symbol of the universal, archetypal man who is capable of expanding harmoniously in both the horizontal-rational and vertical-spiritual planes. The Cross exists in many forms both within and without the Christian tradition: the Latin Cross, the Greek, the Tau, the Maltese, the Papal, the Chi Rho, the Ankh, the St. Andrew's, the Byzantine, the Double, the Staurogram, the Celtic, the Jerusalem, the St. George's, the Missionary, the Armenian, the Coptic, the St. James', the Suppedaneum, the Macedonian, the Swastika, the Solar and many other forms.

The motif of the Cross is an ancient symbol of life. An equilateral cross set within a circle symbolizes the Sun as the giver of life. This motif runs like a golden thread through the depths of history, reaching back to the Neolithic period. It was the symbol of *Sol Invictus*, the Sun God who was extraordinarily popular in the late Roman Empire. Surviving relics reveal that the symbol of the Sun God partially merged into the motif of the Christian Cross following

the Emperor Constantine's adoption of Christianity as the official religion of the Roman Empire in the 4th century AD. The early Christians did not perceive the Cross as an object of worship; instead, it was long seen as a symbol of humiliation. The act of crucifixion, a long, drawn-out public death, was a method of execution reserved for thieves, murderers and army deserters, a deliberate warning of the consequences of breaching public order. After the suppression of the Spartacus Rebellion (71 BCE) the Via Appia leading to Rome was lined with hundreds of crosses on which dying slaves were hung.

For this reason, the earliest depictions of Christ on the Cross are a negation of death; they are instead a representation of glory, dignity and life. Only in the medieval period do we see the acknowledgement of the aspect of suffering in the Crucifixion, the depiction of a torn and battered human body at the very limits of its endurance. Yet here too an element of hope appears in the form of the green shoots visible in depictions of the Cross as the Tree of Life. In many narratives, the Cross is made of wood from the Tree of Life planted in the Garden of Eden. The eastern tradition of the Orthodox Church sees the Tree of Life in Genesis as a premonition of the Cross which offers us the possibility of regaining the immortality lost through the sin of Adam. The ancient Egyptian hieroglyphic symbol of the Ankh, also known as the *crux ansata*, is also considered as the key of life, a talisman of regeneration which is often depicted in the hands of gods and pharaohs. Coptic Christians adapted this symbol into their own variant of the Cross, replacing the oval loop with a circular form in which the initials of the name Christ could be depicted. Another variant of the Cross symbol is the swastika. Also known as the *crux gammata*,

the swastika is mainly associated with the Indian religions of Hinduism and Buddhism, but it also appears on many early Christian graves and can also be found as a decorative element in Romanesque and early Gothic churches. The origins of the swastika are likely associated with the symbol of the Sun, as it resembles a broken Solar Cross which expresses the energy of the Universe, the rotating constellations of the celestial vault. However, the positive connotations of the swastika have been forever tarnished by its association with the machinery of Nazism. The Nazis and their modern-day counterparts of ultra-nationalists and neo-Nazis understood the power of the symbol of the Cross in the manipulation of the masses.

The misuse of the symbol of the Cross in the pursuit of power can be seen throughout history: during the Crusades, the Spanish Inquisition, the expansion of colonialism through missionary work, or the Klu Klux Klan. The presence of the Cross in the public sphere can therefore be a divisive force, evoking many different emotions. In his 2011 book *The Cross and the Lynching Tree*, the American theologian James H. Cone (1938 – 2018) suggests that African Americans could perceive the Cross as a sign that God consents to their suffering in slavery through the connection to the trees on which they would be lynched. In the 1980s, many Jews protested against the erection of a Cross in the grounds of the Auschwitz concentration camp. Feminist critiques of the Cross focus on the patriarchal values of Christianity which mitigate violence against women and marginalised groups. In contrast, struggles can also be fought to uphold specific values in the symbol of the Cross. One example of this is the 1960 uprising in the Polish socialist utopia of Nowa Huta, in which the attempt by the authorities to re-

move a Cross led to several days of street protests in which up to 4000 people participated.

The perception of the Crucifixion as an identification with suffering, tyranny or repression has inspired artists to depict Christ as a political prisoner, a tortured Russian Jew, an abused woman, a brutalised African slave, a Nicaraguan peasant or a freedom fighter. A famous scene from the 1919 film *Ravished Armenia*, based on the autobiographical book by Arshaluys Mardiganian (1901 – 1994), depicts young women being crucified as victims of the Armenian genocide during the period of the First World War. One of the greatest Russian poets of the 20th century Anna Akhmatova (1889 – 1966), who lost her husband and son to the Stalinist Terror of the 1930s, wrote a series of poems titled *Requiem*, the confessions of mothers whose sons had been imprisoned in the Gulag, in which a sequence of cruel scenes concludes with a depiction of the Crucifixion. Marc Chagall (1887 – 1985) presented his painting *White Crucifixion* in 1938, shortly after the events of Kristallnacht, the terrifying series of Nazi attacks on German Jews. A controversial art project by the Cuban artist Erik Ravel (1978) draws attention to violence directed at children, depicting children as if crucified on the backs of adults to indicate various forms of abuse. The statue *Christ* by the English artist Edwina Sandys (1938) was criticised when first presented due to its depiction of *Christ* as a woman. The artist responded by stating that she was motivated to portray women in one of the most significant images, that of Christ on the Cross, and thereby highlight the suffering of women. The 2002 feminist work *Pasja* [Passion] by Dorota Nieznalska (1973) places a depiction of male genitalia at the centre of the Cross, a move that provoked a furious reaction in Cath-

olic Poland and which led to the artist being prosecuted for offending religious feelings. This spirit of the time was also reflected in a poster for the 1996 film *The People vs Larry Flynt* directed by Miloš Forman (1932 – 2018) which shows the main character, clad in a loincloth made from an American flag, crucified across the groin of a woman. The artist Jani Leinonen (1978) used a similar ironic depiction in her 2015 work *McJesus*, showing Ronald McDonald, the clown mascot of the American fast food giant McDonalds, nailed to the Cross. Contemporary art often attempts to desymbolise and desanctify the symbol of the Cross in an effort to liberate it from more conservative structures and develop a more open society. Perhaps the best-known example of this trend is the 1987 work *Immersion (Piss Christ)* by the American artist Andres Serrano (1950). The artist rejected any accusation of blasphemy, arguing that the work was intended as a reaction to the commercialisation of Christian icons in modern culture.

About the exhibition

The exhibition **Křížom Krážom – Criss-Cross** is part of the dramaturgical cycle *Zbierka v dialógu – Collection in Dialogue*, the fifth in the ongoing *Sacral Elementum* series of projects, is a pilgrimage through the collection of the Gallery of Spiš Artists in search of the Cross as a sign and symbol. The presented works are not marked by any strong controversy, but they do reflect the period and place from which they emerged. The Spiš region has a remarkably strong Christian tradition which has influenced many artists who have worked in the locality. The aim of the ex-

hibition is to place the symbol of the Cross in a new light through confrontations between individual artworks which have been carefully selected from the collection in order to provoke new dialogues. The selection of artworks in various media is characterised by a broad timescale, ranging from the early 20th century to the modern day. The intention is to transcend the religious symbolism of the Cross and thereby indicate new connotations and contexts. The exhibition is enriched by several works by international artists which offer an alternative perspective on the theme and broaden the interpretative level.

Traditional understandings of the Cross can be found in the works of Pavol Breier, František Guldán, Jozef Hanula, Alan Hyža, Ladislav Kacvinský and Emil Makovický. Other artists focus on the sacral symbolism of the Cross, but their depictions play with the style and semantics of the theme, working within the framework of mythological meaning or the desecration of the subject, for example the works of Katarína Balúnová, Eva Čarnoká, Milan Hnat, Martin Kacvinský, Petra Konôpková, Otto Korkoš, Gabriel Kosmály, Matúš Lányi, Alejandro Mañas García, Mária Rudavská, Emil Sedlák, Mikuláš Siranko, Monika Stacho and Filipe Vilas-Boas.

The exhibition also features works by artists in which the symbol of the Cross, or its evocation, appears as a purely formal element, stripped of any spiritual significance; for example, the works of Tomáš Agat Błoński, Miroslav Bonk, Milena Dopitová, Jaroslav Malík, Alexander Olszewski, Viliam Pirchala, Peter Pollág, Peter Rónai, Amalka Ľudmila Valenčíková, Joa Zak and Peter Župník.

The selected works have been installed in the exhibition space in a way which encourages the mutual co-creation of new possible readings. The exhibition begins with depictions

of the Crucifixion by **Jozef Hanula** and **Ladislav Kacvinský**, the traditional scene of Christ on the Cross with his mother Mary and St John at his feet. Kacvinský's dramatic interpretation is balanced by Hanula's more measured composition in which the influence of Renaissance works is clearly apparent. This pair of drawings is complemented by **Emil Makovický's** *Akt s krížom* [Nude with Cross]; an Atlas of the modern age carrying the cross of fate.

Graphic works by **Emil Sedlák** and **Mikuláš Siranko** interpret the Crucifixion as a memento of the recurring history of human suffering, serving as harsh reminders of the Second World War but also as a statement of mutual alienation. The anthropological intersection of old and new is apparent in the work of **Peter Pollág**. *Fair Play* is a game of hands and meanings between the medieval tournament and the concept of the fair fight. **Milan Hnat** often reflects in his works on spiritual themes from the perspective of collective mythology. Ancient fables are fused into new narrative structures in the visually striking painting *Prídem ako zlodej I.* [I Come Like a Thief I.]. **Otto Korkoš** was also inclined towards archaic meanings; his sensitively worked wood, evoking the wood of the Cross, is also the basis of his *Komplementácia sakrálneho motívu* [Complementation of a Sacral Motif] and *Kniha zjavení apoštola Jána I.* [The Book of Revelations of the Apostle John I.]. In the series of works titled *Jánove videnia* [The Visions of John], **Gabriel Kosmály** creates a hypnotic kaleidoscope of mystical visions through the special photographic technique of the multiplying negatives. The work *The Visions of the Sibyl of the Rhine* from the *Nuestra Existencia* series by the invit-

ed Spanish **Alejandro Mañas García** pays tribute to the mystic Hildegarde of Bingen. The aesthetic of supremacist elements is an allusion to the search for the absolute. The monumental minimalism of the Cross is also suggested in *Písmená – Y* by **Viliam Pirchala**, but the interpretation in this case is purely formal, transcending the intention of the artist. A similar approach is found in the work *Magic* by **Peter Župník** in which a magnified leaf evokes the idea of the Cross as the Tree of Life. The connections between ancient symbols and a love for nature are also integral to the work of **Mária Rudavská**. In her bronze sculpture *Oblaky s krížom* [Clouds with Cross] we can see an equal-armed cross inscribed upon a circle, symbolising the sun. Nature also features in a contrasting, abstracted form in the graphic works of **Alexander Olszewski**. The multiple exposures of the Spiš skyline are intersected with a powerful vertical line which connects the heavens and the earth. Further abstractions on the symbol of the Cross can be found in the wooden sculpture *Akord* by **Miroslav Bonk** and a painting by the invited Polish artist **Joa Zak**, who creates a statistical record of movement in space which serves as a manifestation of social behaviour. The activity of movement creates crossroads that force us to pause in the rush of modern life. In his efforts to capture disappearing vocations such that of the shepherd, **Pavol Breier's** work allows us to look back at the lives of our ancestors. In his analogue photograph *Zázrivá* we can see a flock of sheep in a typical Slovak mountain landscape, in which the wooden cross is an integral element. Scenes depicting the worship of the Cross in other countries appear in the documentary photography of

Alan Hyža titled *Filipíny 2*. Intimations of Asia can also be found in the immortalised staged still-life works of **Jaroslav Malík**.

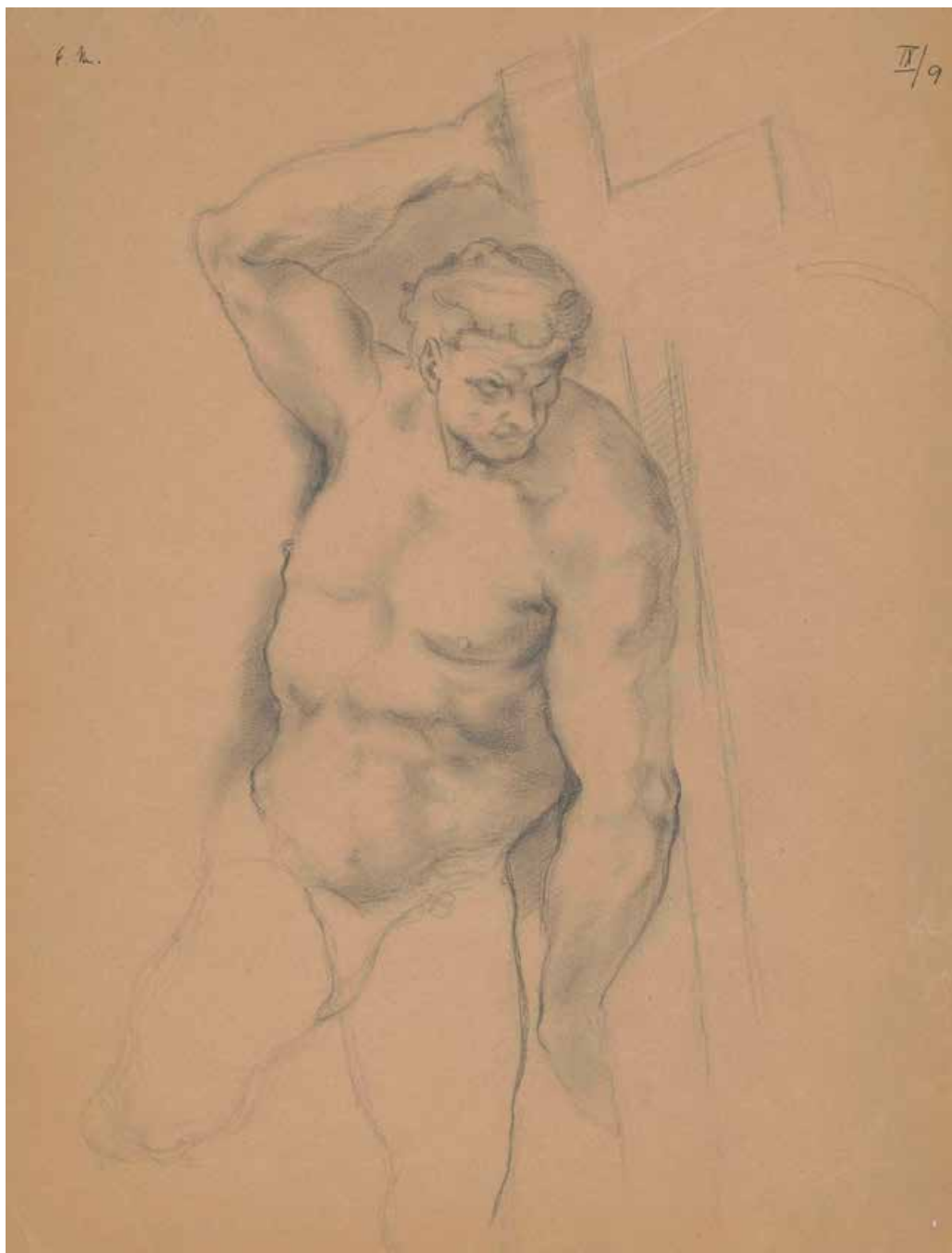
The photographic records of **Monika Stacho** bring us back to Slovakia, either in the digital manipulation of *Zvečneniny* [Perpetuations] which reflect sensitively on the intimate spaces of the home, or the wide-angle images of churches from her series *East Spirituality*. The fourteen Stations of the Cross are an essential feature of every church, but **František Guldán** creates his own version of the Way of the Cross, replacing the figure of Christ with photographs of ordinary people. Human suffering thereby acquires a symbolic dimension, and the Cross becomes an image of hope and the possibility of redemption. The work *Spoved'* [Confession] by **Eva Čarnoká** is a record of the confessional grilles that separate the priest from the penitent, a material which is suffused with the multi-layered whispers of the soul and which hides the face so that secrets can be revealed.

The multiplication of the individual is shown through self-portraits created with the camera obscura technique in the series of negatives and positives titled *Generácia X* by **Tomáš Agat Bloňski**. Generation X, those born in the 1960s and 1970s, also known as "Husák's children" or "latchkey kids", often grew up with minimal parental supervision. Childhood in the contemporary age is, however, completely different, as can be attested by the subsequent Generation Z and Generation Alpha of the "zoomers" and "screenagers". The unique figures from the large-scale painting *Adorujúce* [Adoration] by **Martin Kacvinský** have been

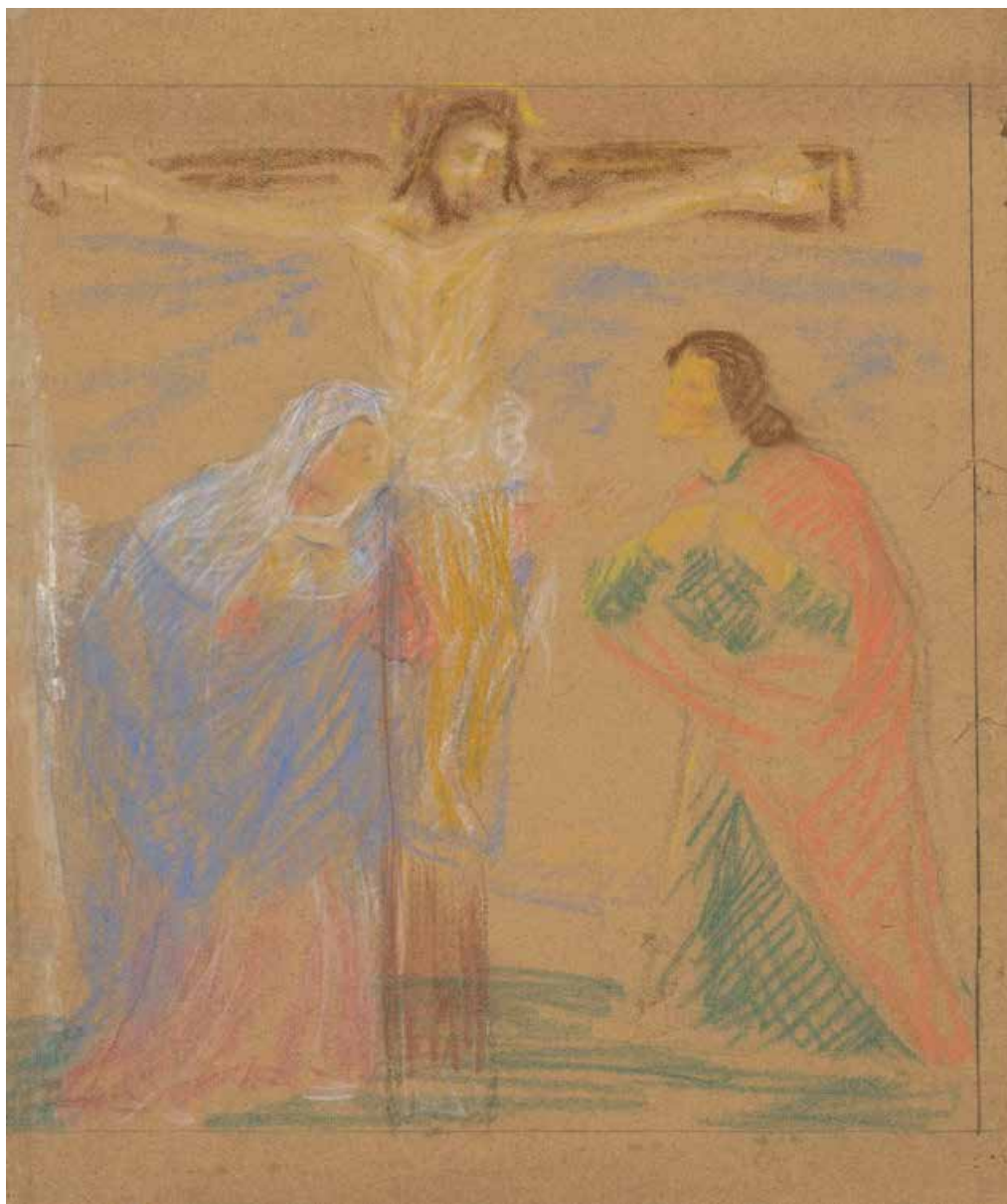
replaced by the adoration of pixels and social networks, as is reflected in the work *Uninstall! I.* by **Matúš Lányi** and in the video *Carrying the Cross* by the Portuguese artist **Filipe Vilas-Boas**. The video is a recording of a performance which draws attention to the strong influence that social media exerts on contemporary society. The ambivalent nature of new media is also alluded to by **Peter Rónai** in his iconoclastic works. Reality becomes elastic, visual symbols are intermixed; the Cross becomes a gallows (or vice versa) emerging from the base of a Star of David. This symbolism is reminiscent of the bloody militaristic imagery of Christ crucified on a jet plane in another work by **Matúš Lányi** titled *Crucifix. Neohlížej se!* [Don't Look Back!] is the title of a video by **Milena Dopitová** in which it is only the ropewalker's determination to persist in his journey that allows him to maintain his balance. This may be the same balancing act between life and death that we can detect in the ecological undertones of *Mestský cintorín* [City Cemetery] by **Katarína Balúnová** or the journey to the *Krajiny duše* [Lands of Souls] as **Amalka Ľudmila Valenčíková** titled her series of works. Amalka often works with recycled objects and materials which she transforms into zones of individual existence. **Petra Konôpková** is also interested in experimenting with materials. Her work *Križ* [Cross] is formed from rice glued onto white felt; difficult to discern at first glance, the image reveals itself under the correct lighting or when viewed from the right perspective.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

author and curator of the project

Emil Makovický: Akt s križom /
Nude with a cross; 1929 - 1936;
ceruza, papier / pencil, paper;
38,2 x 30,2 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; K 1544

Jozef Hanula: Ukrižovaný / Crucified; okolo / around 1935; pastel, papier / dry pastel, paper;
57 x 45 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; K 280

Otto Korkoš:
Komplementácia sakrálneho motívu /
Complementation of the sacral motive;
2010 - 2012; drevo / wood; 150 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery
collection; P 1915

Ladislav Kacvinský:
Nárek pri ukrižovanom /
Lamentation for the crucified; 1994;
uhol', papier / charcoal, paper;
59,5 x 42 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; K 860

<

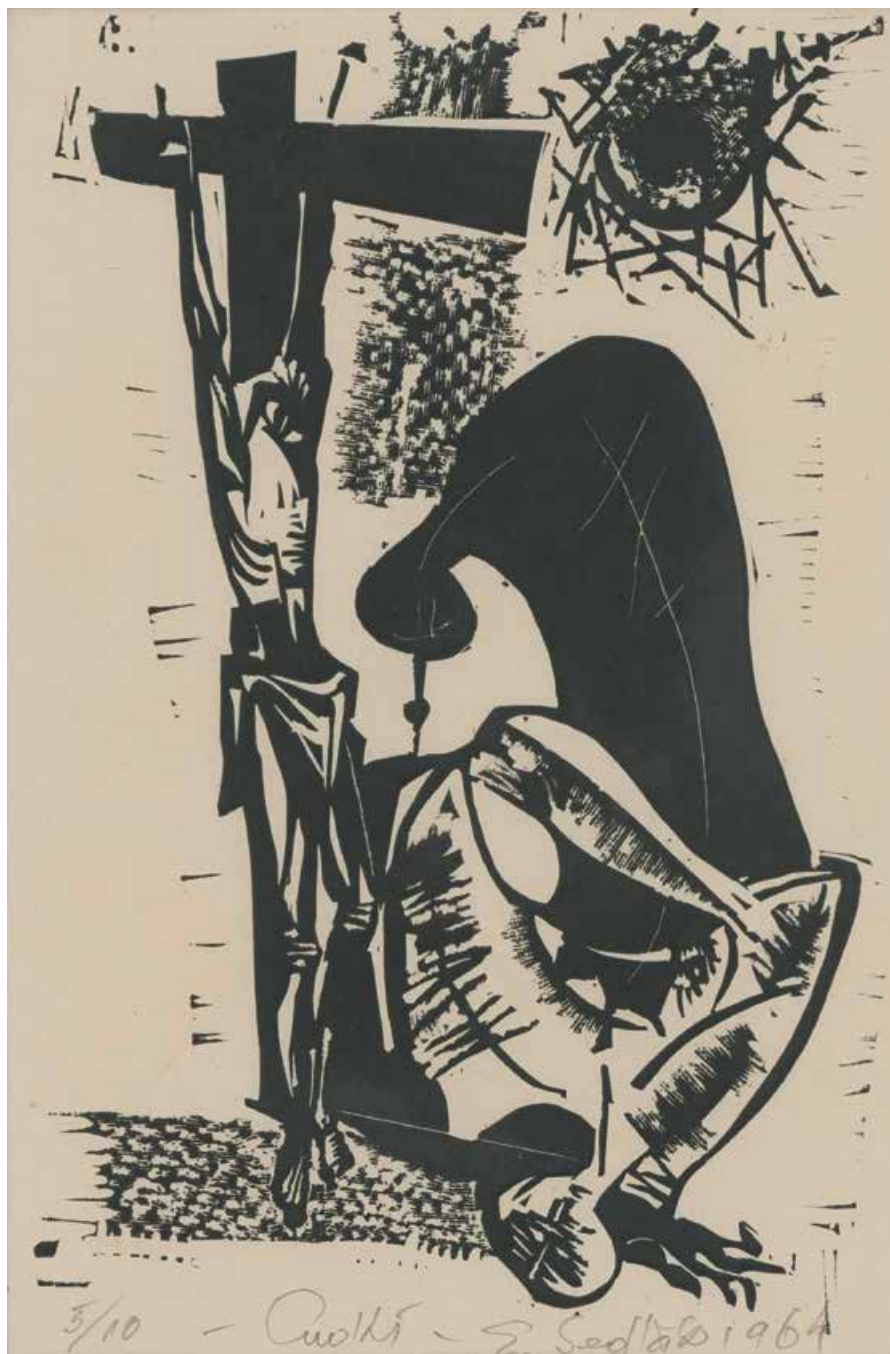
Ladislav Kacvinský:
Spartacus II. / Spartacus II.; 1979;
pero, papier / pen, paper; 42 x 30 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery
collection; K 186; nevystavené dielo /
unexhibited artwork

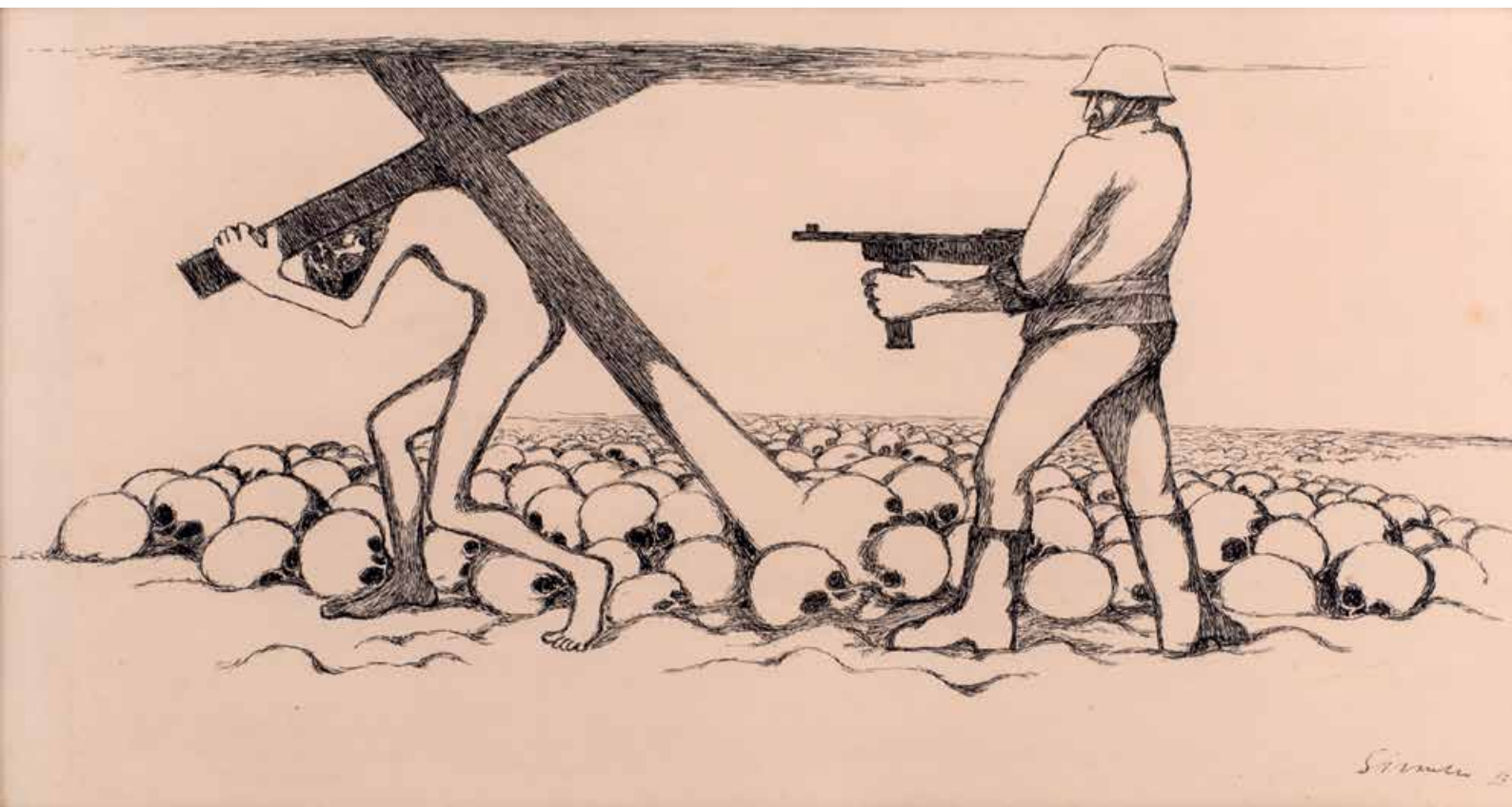
>

Martin Kacvinský: Adorujúce / Adoring; 2015; kombinovaná technika: olej, akryl, suchý pastel, plátno /
combined technique: oil, acrylic, dry pastel, canvas; 200 x 200 cm, zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2378

Emil Sedlák:
Cudzí I. / Foreign I.; 1964;
linoryt, papier / linocut, paper;
17 x 25,5 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; G 442

Mikuláš Širánko:
Gott mit uns / The God with us; 1962;
perokresba, papier / pen drawing, paper;
27 x 53 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; K 2241

Peter Pollág: Fair play; 2012 - 2015; kombinovaná technika, indický papier / combined technique, Indian paper;
57 x 77,5 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2126

Peter Pollág: Fair play; 2012 - 2015; kombinovaná technika, indický papier / combined technique, Indian paper;
57 x 77,5 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2126; nevystavené dielo / unexibited artwork

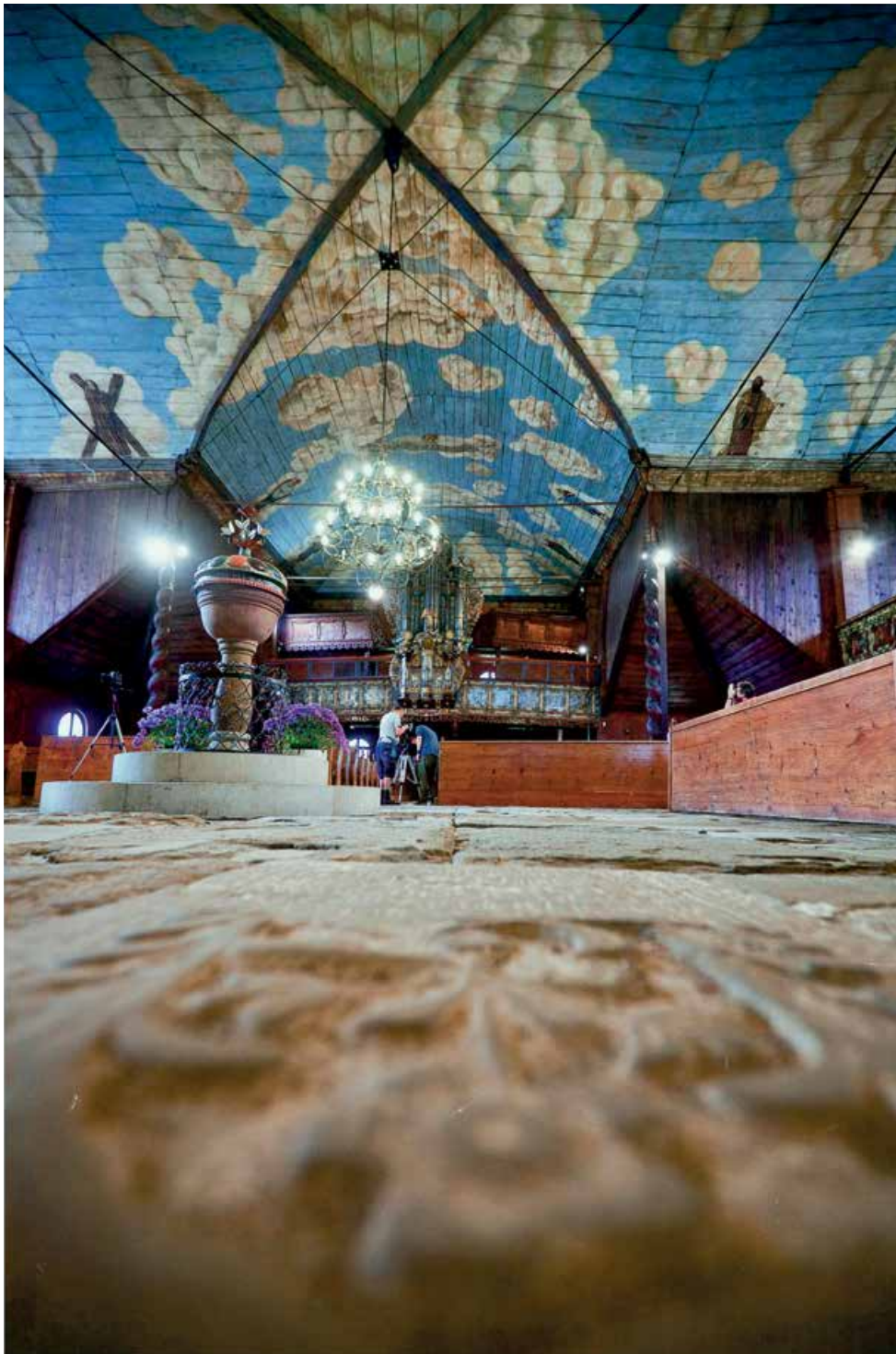

Milan Hnat:

Prídem ako zloděj I. / I will come as a thief I.; 2003;

akryl, plátno / acrylic, canvas; 120 x 170 cm;

zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1948

Monika Stacho:
East spirituality 2; 2012;
farebný ink-jet print, fotopapier /
colour ink-jet print, photo paper;
90 x 60 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; F 1955

Monika Stacho: Bez názvu III. / No title III.; 2005 – 2009; farebný ink-jet print, fotopapier / colour ink-jet print, photo paper;
50 x 75 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1953; nevystavené dielo / unexhibited artwork

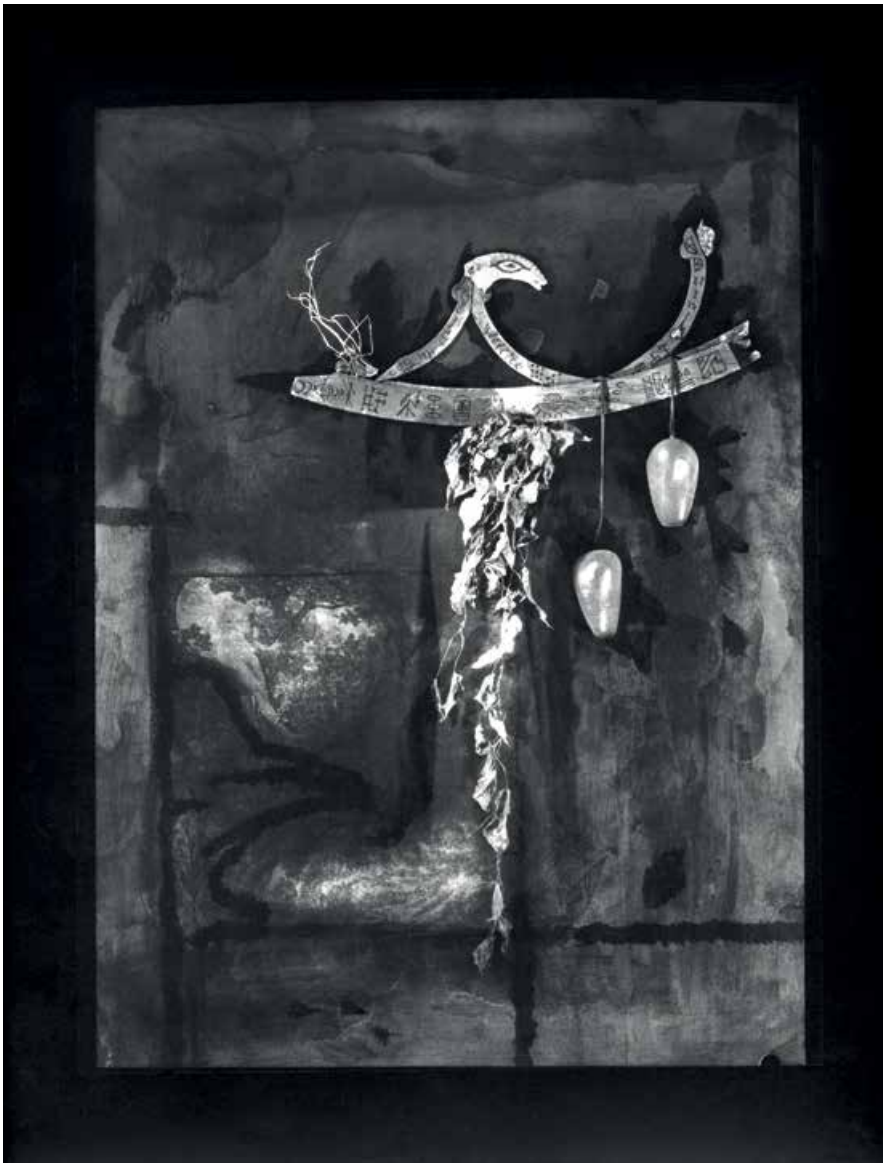

Alan Hyža: Filipíny 2 / Philippines 2; 2008 – 2009; farebná fotografia, C-print / Kodak: farebný pozitív z negatívu, fotopapier /
colour photography, C-print / Kodak: colour positive from negative, photo paper; 30 x 42 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2362

Pavol Breier: Zázrivá / Village of Zázrivá; 1999; čb pozitív, fotopapier Forte, baryt / b & w positive, photo paper Forte, barite;
50 x 59,7 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2350

◀

Jaroslav Malík:

Moje malá próza Róza II. /

My little prose Rose II.; 1991 - 1993;

fotomontáž, fotopapier, barytová

podložka / photomontage, photo paper,

barite pad; 29,8 x 21,5 cm;

zo zbierky galérie / from the gallery

collection; F 2114

▶

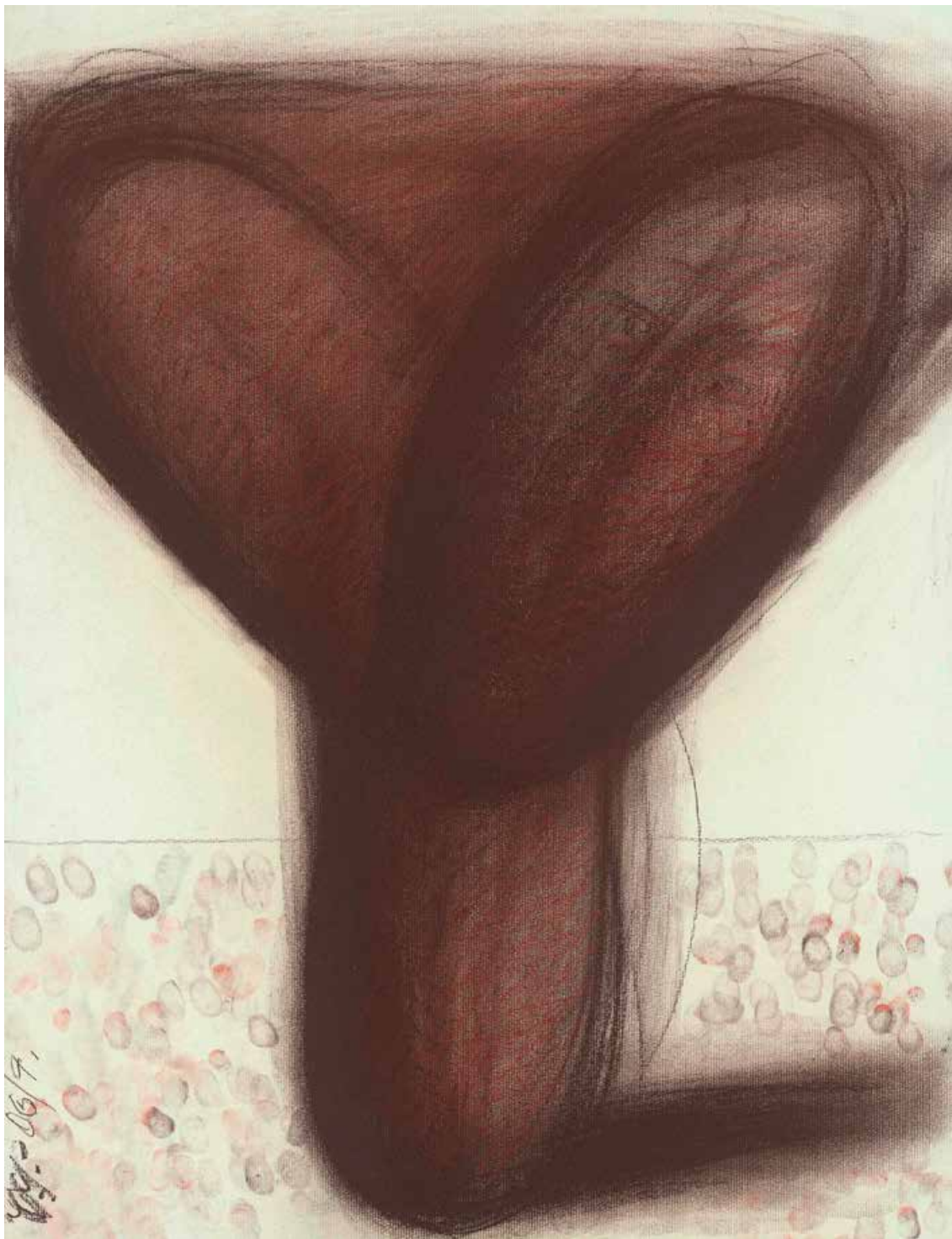
František Guldán: XI. zastavenie – Pána Ježiša pribíjajú na križ / 11th stop – The Lord Jesus is nailed to the cross; 2011;

asambláž, olej, fotomalba, patinovanie, sololit / assemblage, oil, photopainting, patina, hardboard; 122 x 90 cm;

zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1967

Handwritten signature and date: 2011

4/90
-A

Gabriel Kosmály: Jánove videnia 2 / John's visions 2; 1995; Gelatin silver print, fotopapier / Gelatin silver print, photo paper;
35 x 40 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2107

◀

Viliam Pirchala: Písmená – Y / Letters – Y; 2006; pastel, papier / dry pastel, paper;
65 x 50 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; K 1663

Gabriel Kosmály: Jánove videnia 3 / John's visions 3; 1995; Gelatin silver print, fotopapier / Gelatin silver print, photo paper;
34 x 43 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2108

◀

Otto Korkoš: Kniha zjavení apoštola Jána I. / Book of the Revelations of the Apostle John I.; 1998;
drevo morené / stained wood; 38 x 40 x 20 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 1104

Otto Korkoš:
Kniha zjavení – Madona III. /
Book of Revelation – Madonna III.; 2008;
kolorované drevo / coloured wood;
72 x 40 x 18 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; P 1679

Ladislav Kacvinský:
Ukrižovaný / Crucified; 1993;
rudka, papier / redden, paper;
59 x 42 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; K 856;
nevystavené dielo / unexhibited artwork

Peter Župník: Hľadanie tvaru / Finding a shape; 1985; pozitív, maľba, fotopapier / positive, painting, photo paper;
39 x 57 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1896

Monika Stacho: Zvečneniny I. 06. / Perpetuances 1. 06. ; 2004; manipulovaná fotografia, digitálna tlač, fotopapier /
manipulated photography, digital printing, photo paper; 50 x 75 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2254

Mária Rudavská: Oblaky s križom / Clouds with a cross; 2009;
bronz / bronze; v. 41 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 1868

Peter Župnik: Magic; 2006; art print, digitálna tlač, plátno / art print, digital print, canvas;
74 x 107 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1893

Milena Dopitová: Neohlížej se! / Don't Look Back!; 2014; video

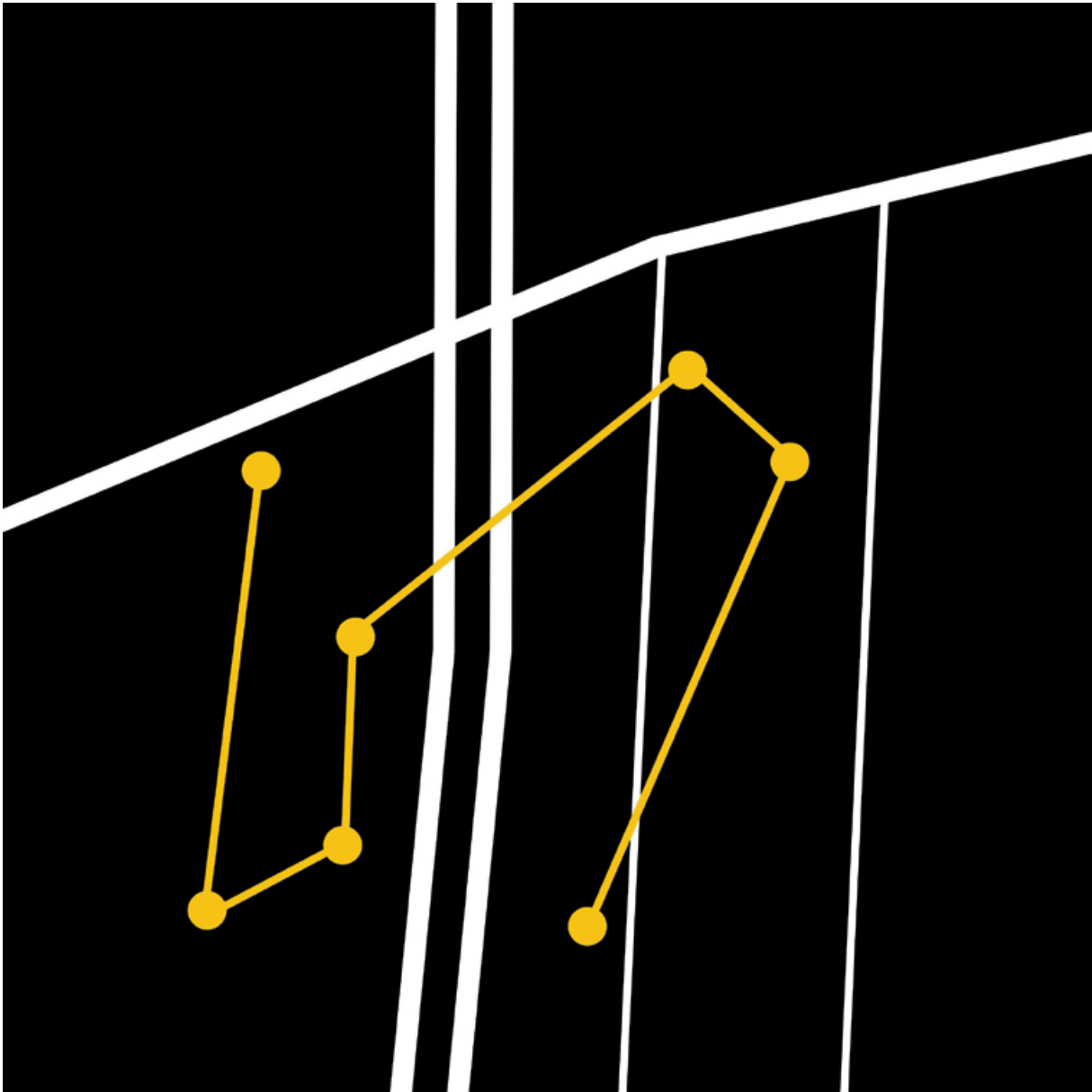
Matúš Lányi: Luke 2, The boy Jesus in the Temple; 2009;
ink-jet, kresba vápnom, video / ink-jet, drawing with lime, video; zo zbierky galérie / from the gallery collection; IM 1979

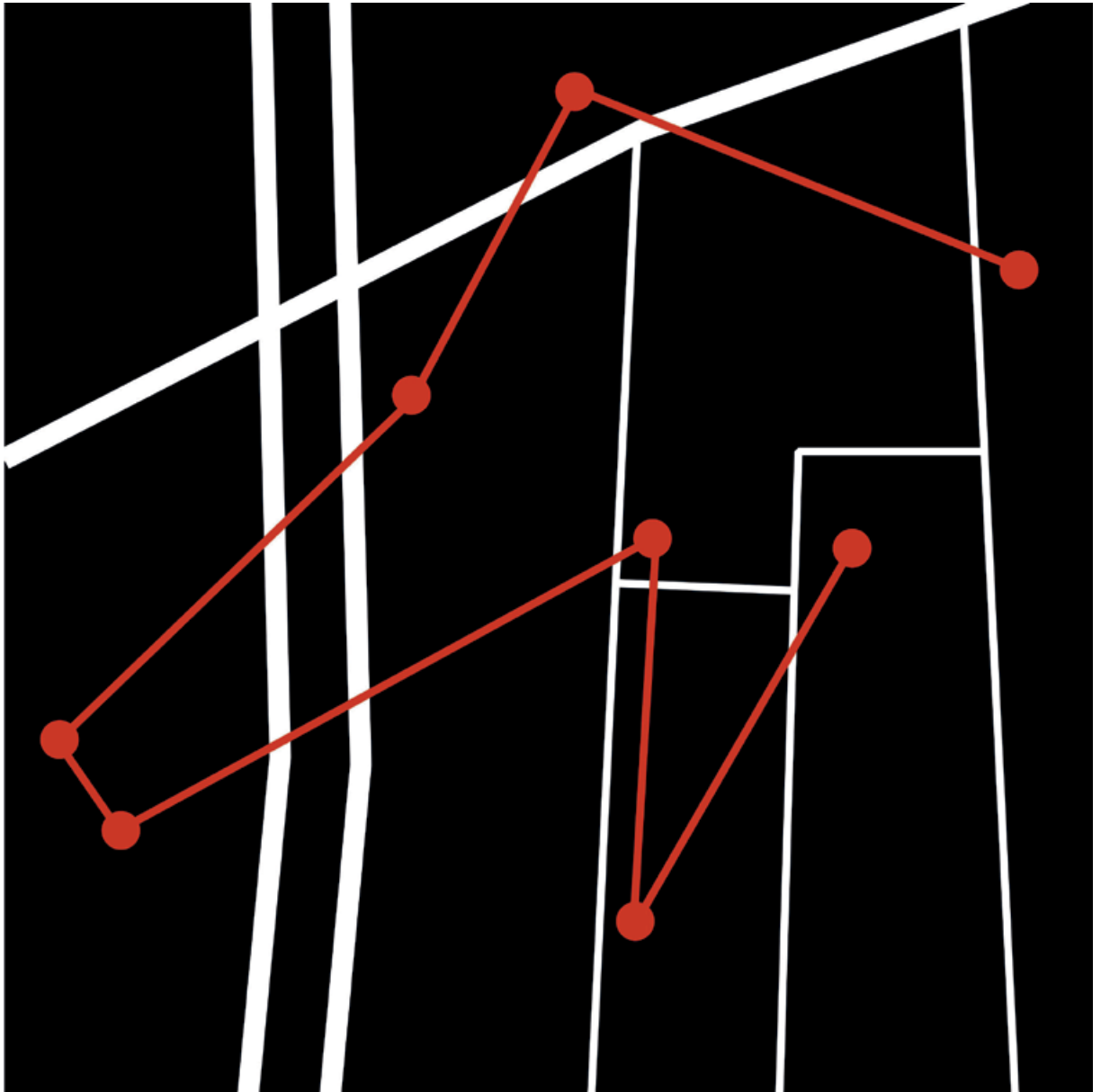
Alexander Olszewski: Gelnicia / City of Gelnicia; 2002; počítačová grafika, papier / computer graphics, paper;
39,7 x 40 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; G 1265

Katarína Balúnová: Mestský cintorín / City cemetery; 2011; akryl, plátno / acrylic, canvas;
130 x 180 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1982

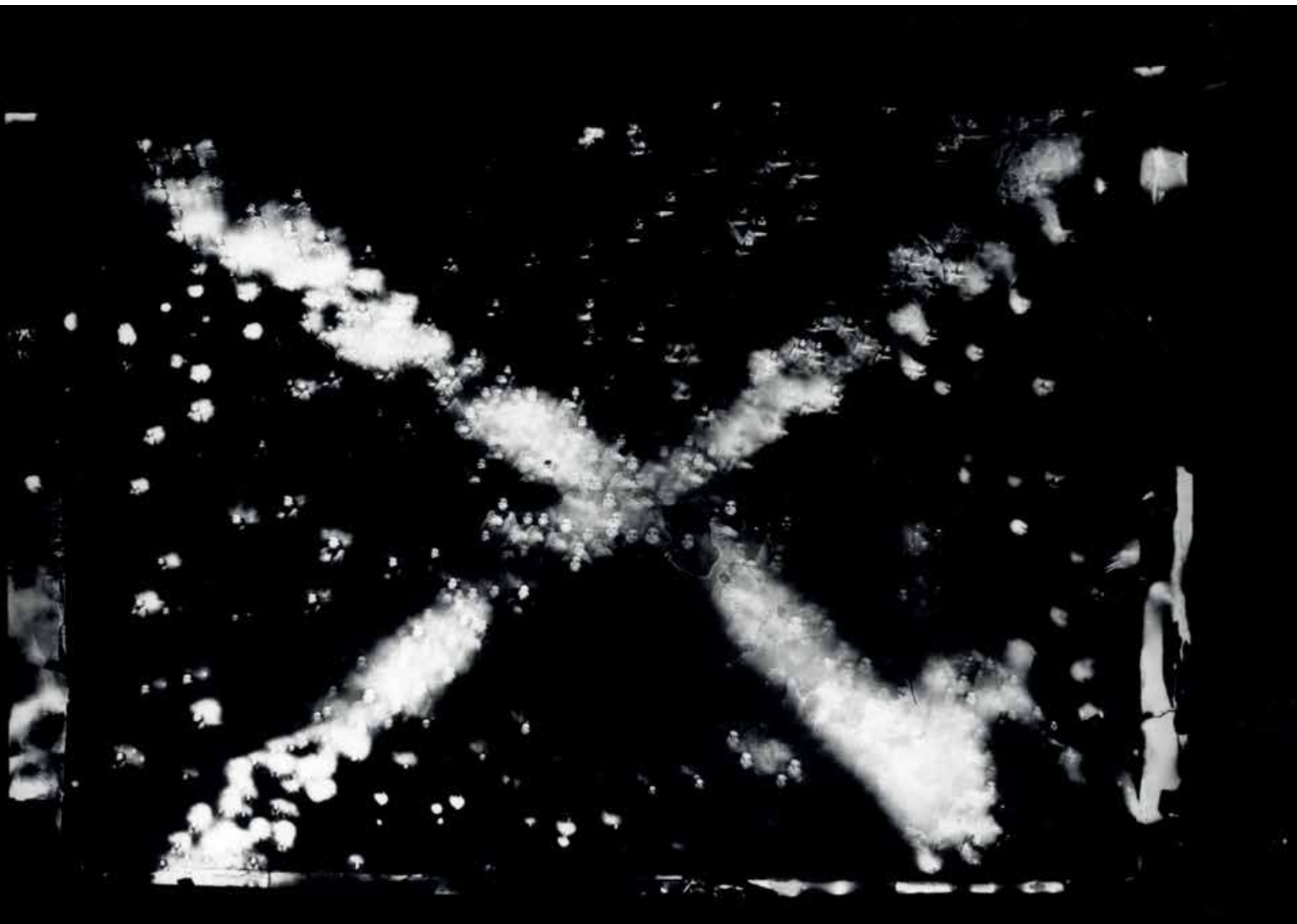
Joa Zak: Joa's activity 01.09.21; 2021; akryl, plátno / acrylic, canvas; 40 x 40 cm

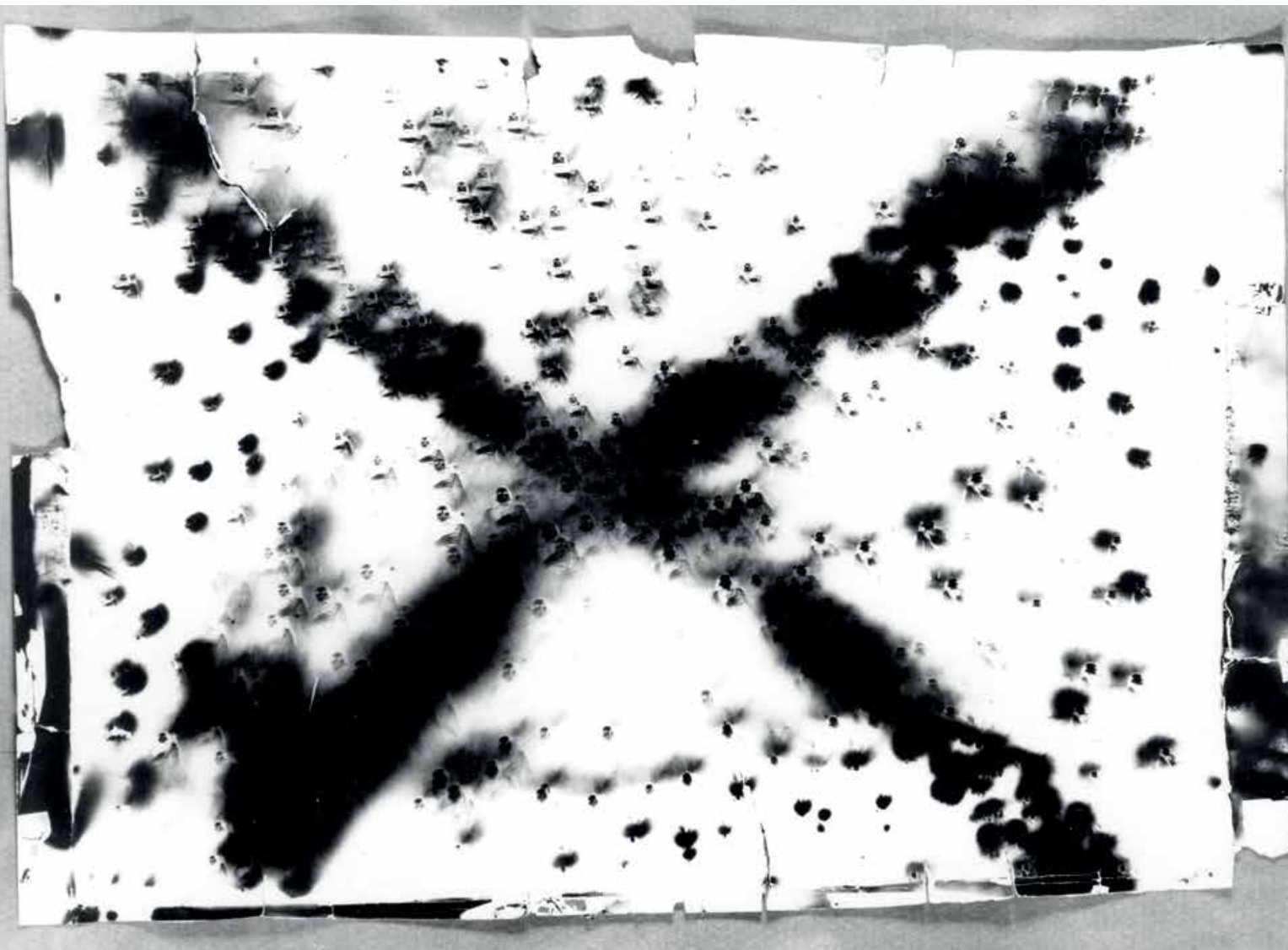
Joa Zak: Joa's activity 09. 09. 21; 2021; akryl, plátno / acrylic, canvas; 40 x 40 cm

Peter Rónai: Elastická realita / Elastic reality; 1972 – 2012; C print, plátno / C print, canvas;
140 x 100 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; IM 2181; nevystavené dielo / unexhibited artwork

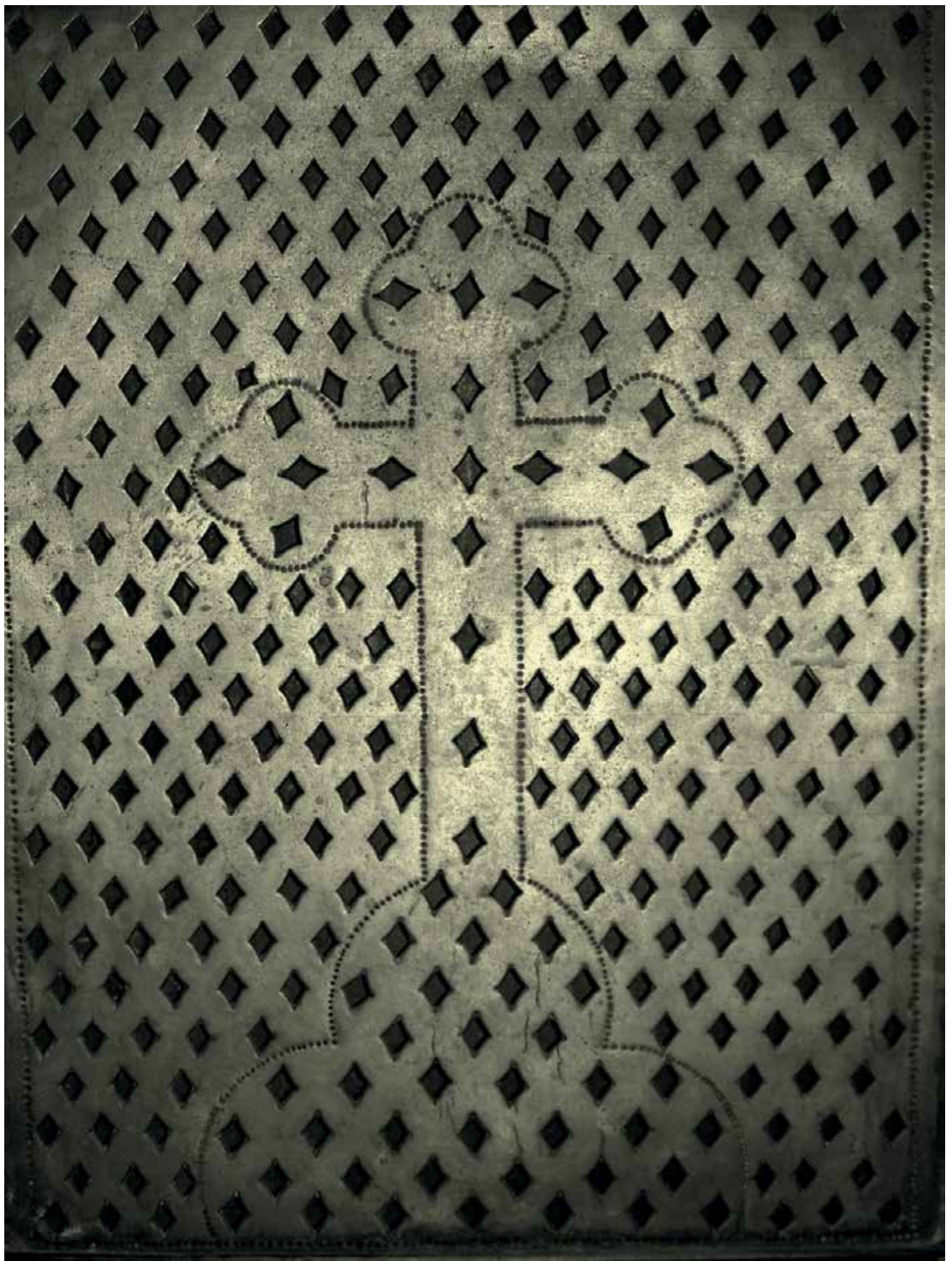
Tomáš Agat Bloříski: Generácia X, pozitív / Generation X, positive; 1997; camera obscura, silver gelatin, brómový papier / camera obscura, silver gelatin, bromine paper; 101,5 x 137 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2278

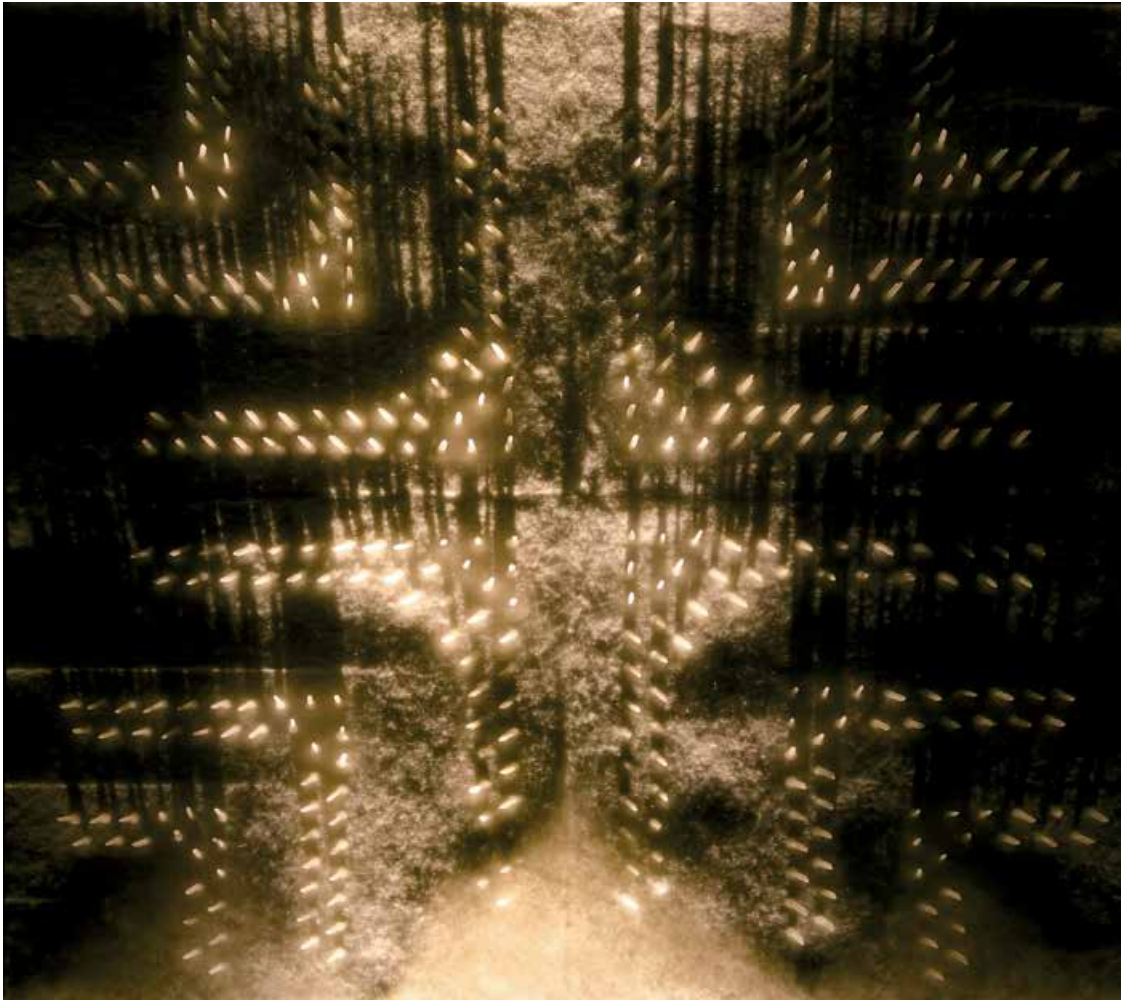

Tomáš Agat Błoński: Generácia X, negatív / Generation X, negative; 1997; camera obscura, silver gelatin, bromový papier / camera obscura, silver gelatin, bromine paper; 74,5 x 108,4 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2279; nevystavené dielo / unexhibited artwork

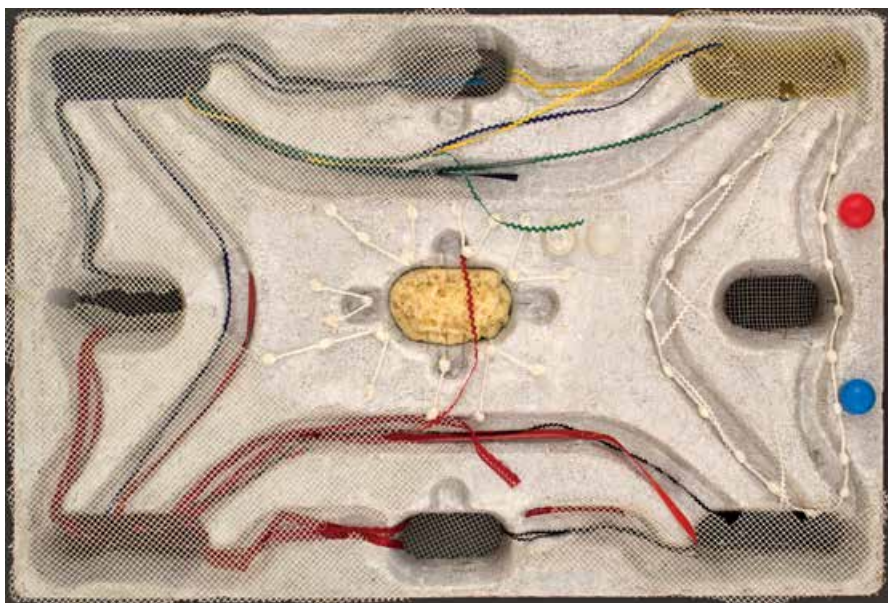

Eva Čarnoká (Tkáčiková): Spoved' / Confession; 2013; video; zo zbierky galérie / from the gallery collection; IM 1923

Petra Konôpková (Petříková): Križ / Cross; 2015; lepenie, filc, ryža / gluing, felt, rice; 35 x 35 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery collection; UU 2292

Amalka Ludmila Valenčíková: Krajiny duše II., V. / Landscapes of the Soul II., V.; 2009; kombinovaná technika, drevotrieska, tvarovaná, čipka / combined technique, chipboard, shaped, lace; 80 x 120 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 2264, P 2267

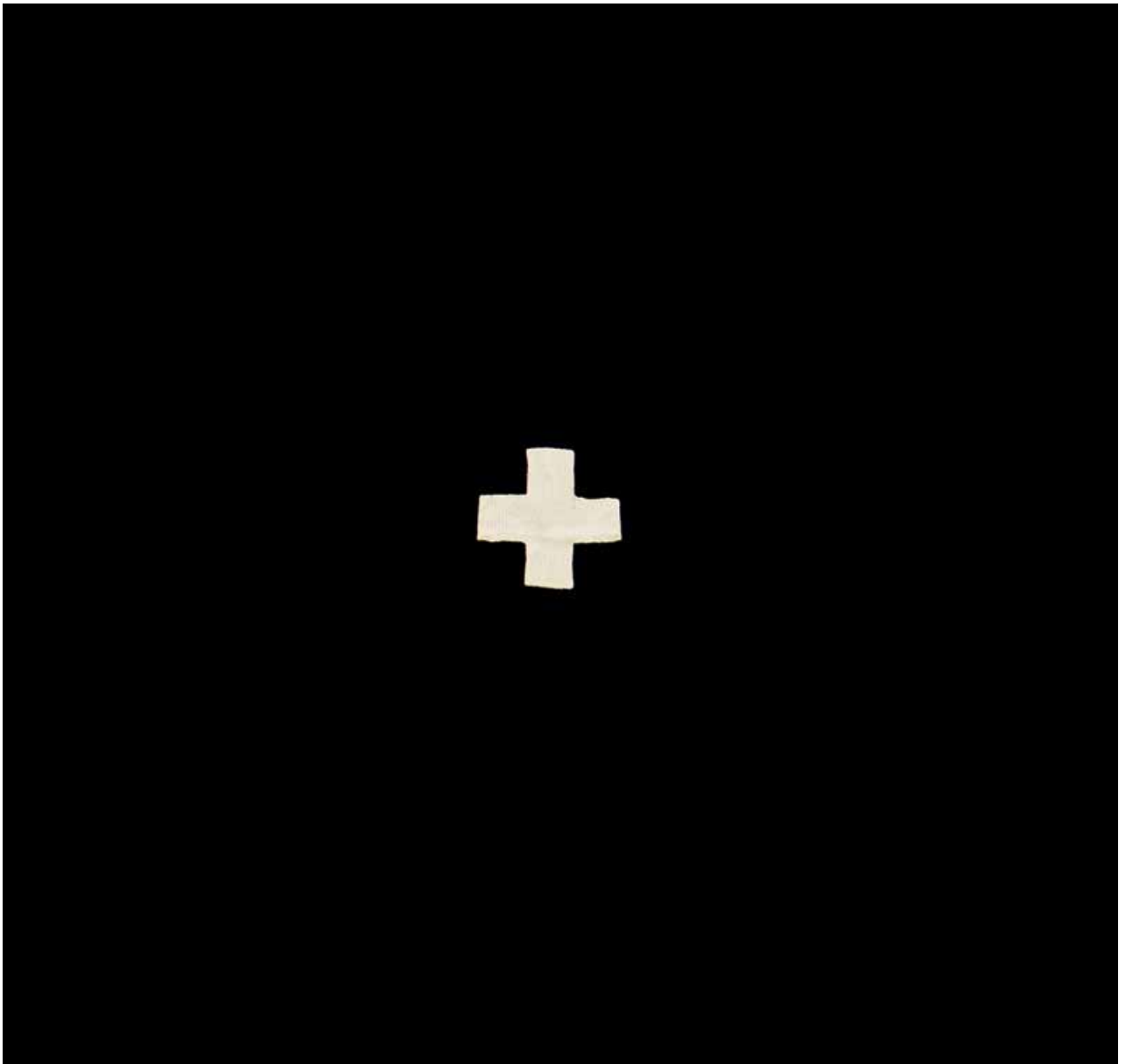
Miroslav Bonk: Akord / Chord; 1994; farebný náter, drevo / colored paint, wood;
96 x 55 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 892

Peter Rónai: *Elastická realita / Elastic reality*;
1972 – 2012; C print, plátno / C print, canvas;
200 x 100 cm; zo zbierky galérie /
from the gallery collection; IM 2205

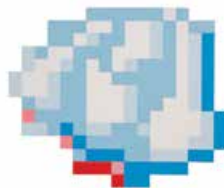
Filipe Vilas-Boas: Carrying The Cross;
2019; video performance

Alejandro Mañas García: *Vízie Rýnskej Sibylly / Sibyl of the Rhine visions;*
séria Nuestra existencia / from the series; 2020; háčkovanie, látka / crochet, cloth; 150 x 150 cm

Uninstall

Matúš Lányi: Uninstall! I. - IV.; 2009; akryl, drevená doska / acrylic, wooden board;
200 x 500 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1999 - M 2004

Matúš Lányi: Crucifix; 2013; olej, plátno / oil, canvas; Ø 170 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2111

Pohľady do expozície Križom Krážom, Galéria umelcov Spiša /
Views of the exhibition Criss-Cross, Gallery of Spiš Artists, 2021 - 2022

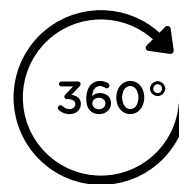
**„Kto bol raz na kríži,
už nikdy nebude ako predtým.“**

**“Once you have been to the cross,
you will never be the same.”**

—Billy Graham—

3d prehliadka výstavy
3D exhibition

<https://gus-krizom-krazom.3-d.sk>

CRIS **X** KRÁŽOM
KRÍŽOM **X** CROSS
Sacral Elementum

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

Mgr. Lucia Benická

Mgr. Daniela Čarná, Phd.

Mgr. art. Matúš Lányi

PhDr. Mária Novotná

Mgr. Jozef Ridilla

Kolokvium | Po krížových a iných cestách / Colloquium | The Way of the Cross and Other Journeys

Medziodborové kolokvium bolo organizované k výstave *Krížom Krážom* z cyklu *Zbierka v dialógu* v kurátorskej koncepcii Mgr. art. Kataríny Balúnovej, ArtD., v termíne 23. 3. 2022.

Kolokvium prepojilo odborníkov z oblasti histórie a umenia, aby poukázalo na dôležitosť symbolu kríža v kontexte premenlivých sociálno-spoločenských skutočností v priebehu dejín. Kríž a v širšom ponímaní celé sakrálne umenie, reprezentujúc, či reagujúc na výuku cirkvi, významne formovalo naše myslenie, ukotvovalo nás vo svete a určovalo pravidlá medziludských vzťahov. Prednášky otvorili diskusiu na tému súčasných trendov v umení a náboženstve v komparácii s historickými súvislosťami. Dva programové bloky boli zamerané na konfrontácie súčasného a historické kontexty korešpondujúcej témy.

Kolokvium / Colloquium online

Mgr. Lucia Benická, riaditeľka Galérie umelcov Spiša a historička umenia, predstavila kontext projektov *Sacral Elementum* v Galérii umelcov Spiša a fotografickú metaforu viery v projekte *Za krížom*. Krátke zhodnotenie tematických výstavných konceptov zameraných na interpretácie sakrálneho a kríža ako symbolu viery odhalilo ďalšie významové roviny odborného výskumu v oblasti umenia.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD., kurátorka Galérie umelcov Spiša a umelkyňa, uviedla projekt *Krížom krážom / Zbierka v dialógu*. Zámerom výstavy bolo prekročiť náboženský význam kríža, poukázať na nové konotácie a súvislosti v rámci konfrontácie jednotlivých umeleckých diel od začiatku 20. storočia po súčasnosť.

Mgr. Daniela Čarná, PhD., galerijná pedagogička a kurátorka súčasného výtvarného umenia, odkryla tému sakrálneho v súčasnom slovenskom umení. V rámci prednášky poukázala na umelcov, ktorí s témou pracovali, či pracujú kontinuálne, ale tiež tých, ktorí sakrálny námet zachytili v jednotlivom diele výrazným spôsobom.

Mgr. art. Matúš Lányi, videoumelec, tvorca inštalácií a maliar, predstavil svoju tvorbu, ktorá čerpá zo sakrálnej symboliky, aby ju konfrontoval so súčasným svetom digitálnej mánie a komerčného balastu. Napriek kontroverznej vizuálnej hre sa nejedná o negáciu náboženstva, ale o hľadanie nových foriem komunikácie.

PhDr. Mária Novotná, riaditeľka Spišského múzea v Levoči a historička umenia, sa venovala regionálnej problematike súvisiacej s odborným kultúrno-vedeckým výskumom. Historické záznamy dokazujú, že Huncovce patrili v polovici 13. storočia medzi významné spišské farnosti. Odborná prednáška odkryla históriu križa a kalvárie z Huncoviec, problémy interpretácie a datovania diela, hlavne sochy Ukrižovaného.

Mgr. Jozef Ridilla, historik umenia a kurátor, poukázal na dôležitosť konkatedrály sv. Mikuláša v Prešove zo 14. storočia, ktorá patrí k jedným z najstarších a najvýznamnejších kostolov na Slovensku. Súčasťou oltárnej výzdoby sú tabuľové maľby, ktoré ponúkajú pohľad na dobovú interpretáciu vierovyznania.

On 23.3.2022, an interdisciplinary colloquium was held within the framework of the *Krížom Krážom – Criss-Cross* exhibition, part of the Collection in Dialogue cycle, according to a curatorial concept developed by Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

The colloquium brought together experts from the fields of history and art to highlight the significance of the motif of the Cross within the context of changing socio-cultural realities over the course of history. The Cross and, in a broader sense, sacral art in general, as either a representation and reaction to the teachings of the Church, have played a crucial role in the formation of our thinking, anchoring our place in the world and determining the rules of interpersonal relations. The lectures provoked discussions on contemporary trends in art and religion in relation to historical events. Separated into two program sections, the event focused on the confrontation of the current and historical contexts of the corresponding themes.

Prezentácie v rámci kolokvia, 23. 3. 2022 /
Presentations within the colloquium, 23. 3. 2022

Mgr. Lucia Benická, an art historian and the Director of the Gallery of Spiš Artists, introduced the context of the Sacral Elementum project at the Gallery and the photographic metaphor of faith in the *Za krížom* [Behind the Cross] project. A short evaluation of the thematic concept of the exhibition focusing on interpretations of the sacral and the Cross as a symbol of faith revealed additional important semantic levels of academic research in the field of art.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD., an artist and curator at the Gallery of Spiš Artists, presented the *Criss-Cross / Collections in Dialogue* project. The aim of the exhibition is to transcend the religious symbolism of the Cross and to indicate new connotations and contexts within the framework of encounters between individual artworks ranging from the beginning of the 20th century to the present day.

Mgr. Daniela Čarná, PhD., a gallery lecturer and curator of contemporary fine art, uncovered the theme of the sacral in contemporary Slovak art. Her lectures drew attention to artists who have addressed or continue to address these themes in their work, but also to individual works by artists who have captured the sense of the sacral in their own distinctive way.

Mgr. art. Matúš Lányi, a painter who also works in video and installation, presented a selection of his own works which draw on religious symbolism in order to create a confrontation with the contemporary world of digital mania and commercial inanity. Despite the controversial nature of his visual games, his work is not a negation of religion but rather a search for new forms of communication.

PhDr. Mária Novotná, an art historian and the Director of the Spiš Museum in Levoča, focuses her attention on local issues related to academic and cultural research. Historical records show that Huncovce was one of the most important parishes in the Spiš region in the middle of the 13th century. Her academic lecture revealed the history of the Cross and Calvary from Huncovce and the issues regarding the interpretation and dating of the works, in particular the Crucifixion.

Mgr. Jozef Ridilla, an art historian and curator, pointed out the significance of the 14th century Co-Cathedral of St Nicolaus in Prešov, one of the oldest and most important churches in Slovakia. The main altar features decorative panel paintings which offer an insight into interpretations of faith in their time.

Autori zo zbierky / Artists from the collection

KATARÍNA BALÚNOVÁ

Katarína Balúnová (1982) je intermediálnou umelkyňou, ktorá sa vo svojej tvorbe zaoberá témami utópie, urbanizmu, bývania, ale aj osobných mytológií v nadväznosti na kolektívnu minulosť. Jej diela sa vyznačujú jednoduchosťou kompozície a limitovanou farebnosťou. Pracuje v širokej škále médií, od maľby, cez inštaláciu po video a performance. V r. 2004 – 2010 študovala na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach, pod vedením doc. Adama Szentpéteryho. V r. 2019 ukončila doktorandské štúdium na Akadémii umenia v Banskej Bystrici, pod vedením doc. Štefana Balázsa. Absolvovala študijné pobyty na Accademia di Belle Arti, L'Aquila (2007) a Hungarian University of Fine Arts, Budapešť (2018 – 2019). Zúčastnila sa mnohých medzinárodných výstav, od Číny po USA.

Katarína Balúnová (1982) is an intermedia artist whose work examines the themes of utopias, urbanism, housing and also personal mythologies in relation to the collective past. Her works are characterised by the purity of their composition and their restrained colour palette. She works in a wide spectrum of media, ranging from paintings and installations to video and performance. She studied under Doc. Adam Szentpétery at the Faculty of Arts at the Technical University of Košice from 2004 to 2010 and completed her doctoral studies under Doc. Štefan Balázs at the Academy of Arts in Banská Bystrica in 2019. She has participated in study trips to the Accademia di Belle Arti in L'Aquila (2007) and the Hungarian University of Fine Arts in Budapest (2018 – 2019). Her work has featured in many international exhibitions – from China to the USA.

www.katarinabalunova.com

TOMÁŠ AGAT BĽOŇSKI

Podstata tvorby Tomáša Agat Błońskiego (1975) spočíva v osobnej reflexii videnia sveta – mnohé z jeho cyklov môžu byť interpretované ako vizuálna poézia. Plynule prechádza od analógovej veľkormátovej fotografie cez experimentálne fotografické techniky a inscenovanú fotografiu po intermediálne interpretácie a inštalácie pracujúce s interakciou diváka. Doktorandské štúdium fotografie ukončil na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Absolvoval štipendijné pobyty na Jagiellonskej Univerzite v Krakove, Poľsko (1994), Akademii Sztuk Pięknych v Poznani, Poľsko (1996), Slippery Rock University, Pennsylvania, USA (1999). Od r. 2010 je vedúcim Ateliéru fotografie II. na Fakulte grafiky Akadémii výtvarných umení v Krakove.

The essence of the work of Tomáš Agat Błoński (1975) lies in the personal reflection of worldview – many of his cycles can be interpreted as visual poetry. He runs smoothly from analogue large-format photography through experimental photographic techniques and staged photography to intermediate interpretations and installations working with the viewer's interaction. He completed his doctoral studies in photography at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. He completed scholarships at the Jagiellonian University in Kraków, Poland (1994), and at Academy of the Fine Art in Poznań, Poland (1996), Slippery Rock University, Pennsylvania, USA (1999). Since 2010 he has been the head of Photography Studio II. at the Faculty of Graphics of the Academy of Fine Arts in Krakow.

www.instagram.com/lampyris_insanus

MIROSLAV BONK

Miroslav Bonk (1951) sa venuje najmä komornému sochárstvu a monumentálnej tvorbe pre architektúru. Pracuje v širokom zábere materiálov ako kameň, kov, drevo, hlina, či sklo. Mnohostrannosť sa týka aj spracovania tematických okruhov, od tradičného portrétu cez abstrahovanú figúru, najmä ženský akt, až k čisto nefiguratívnym prácam. Usiluje sa nájsť čistý tvar vyjadrujúci v lapidárnej kompozícii základnú myšlienku každého diela. V rokoch 1970 – 1979 študoval na Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe, odbor sochárstvo a dizajn. Pôsobil ako pedagóg na Technickej univerzite v Košiciach a na Strednej priemyselnej škole drevárskej v Spišskej Novej Vsi. Participoval na viacerých kolektívnych výstavách na Slovensku, v Čechách, na Ukrajine, či v USA.

Miroslav Bonk (1951) is mainly focused on small-scale sculpture and monumental art for architectural works. He works in a wide range of materials including stone, metal, wood, clay and glass. This variety also applies to the thematic aspects of his work which include traditional portraits, abstract figures, especially the female nude, and purely abstract works. He endeavours to achieve a purity of form that expresses the fundamental concept of each work in the conciseness of its composition. He studied sculpture and design at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague from 1970 to 1979, and he taught at the Technical University in Košice and the Secondary Industrial School of Woodworking in Spišská Nová Ves. His work has featured in numerous collective exhibitions in Slovakia, the Czech Republic, Ukraine and the USA.

PAVOL BREIER

Pavol Breier (1952) je fotograf, horolezec, cestovateľ a pedagóg. Od 70. rokov 20. storočia programovo vytvára cykly z horských oblastí, pričom ho zaujíma prepojenie človeka a prírody. Ťažiskom jeho tvorby je dokument, reportáž a krajina. Je absolventom Filmovej a televíznej fakulty Akadémie múzických umení v Prahe, odbor umelecká fotografia. Svoju tvorbu prezentoval na desiatkach autorských a kolektívnych výstavách doma i v zahraničí. Je autorom a spoluautorom viacerých katalógov o výtvarnom umení a obrazových publikácií. Jeho diela sú zastúpené v zbierkach domácich a zahraničných inštitúcií. V súčasnosti pôsobí ako pedagóg na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského a Paneurópskej vysokej škole v Bratislave.

Pavol Breier (1952) is a photographer, mountaineer, traveller and lecturer. Since the 1970s he has produced a series of cycles on the theme of mountain regions which interest him in their connections between man and nature. The main focus of his work is documentary, reportage and landscape photography. He graduated in art photography at the Faculty of Film and Television at the Academy of Performing Arts in Prague. His work has been displayed at dozens of solo and collective exhibitions both in Slovakia and around the world. He is the author and co-author of several fine art catalogues and art books. His works are represented in the collections of Slovak and foreign collections. He currently lectures at the Faculty of Pedagogy in Comenius University and the Pan-European University in Bratislava.

www.breier.sk

EVA ČARNOKÁ (TKÁČIKOVÁ)

Eva Čarnoká (Tkáčiková, 1974) vo svojich dielach pracuje s predstavou futuristického vesmíru, pričom paradoxne často odkazuje k náboženstvu. Skúsenosť tradičného kresťanského náboženstva sa u nej mieša s novými spirituálnymi vplyvmi, najmä s odkazom na duchovného učiteľa Eckhart Tolle, ktorý hlása transformáciu a rast ľudského vedomia v budúcnosti. Miešanie vysokého a nízkeho, spirituálneho a banálneho, filozofie s kuchynským riadom, je typické pre autorkinu tvorbu. Pracuje primárne s objektom, vytvára multimediálne inštalácie a špecifické prostredia s použitím každodenných predmetov. Umelkyňa sa zúčastnila výstav a sympózií na Slovensku a v zahraničí – Poľsko, Česká republika, Maďarsko, Chorvátsko, Rumunsko, Francúzsko, Litva.

Eva Čarnoká (Tkáčiková, 1974) examines the idea of a futuristic universe in her works which often include paradoxical allusions to religion. She combines the experience of traditional Christianity with new spiritual influences, mainly the teachings of Eckhart Tolle who prophesises the transformation and development of human knowledge in the future. The intermixing of high and low culture, of the spiritual and the banal, of philosophy with kitchen utensils are typical in the artist's work. She deals primarily with objects, creating multimedia installations and specific environments using everyday items. The artist has participated in exhibitions and symposia both in Slovakia and abroad, including in Poland, the Czech Republic, Hungary, Croatia, Romania, France and Lithuania.

www.evacarnoka.com

FRANTIŠEK GULDAN

Pre Františka Guldana (1953) je tvorba spôsobom existencie, nevyhnutnosťou vypovedať o svete. Venuje sa najmä maľbe, ale aj sochárskym prácam a objektom, pričom vytvoril viaceré pamätníky. Formálne čerpá z poučenia lyrickou abstrakciou a gestickou maľbou. Dôležitým činiteľom v jeho práci je náhoda. Rád kombinuje viaceré médiá, pričom si vytvoril originálnu techniku, ktorú on sám nazval „patinovanou asamblážou“. Ide o vrstvenie rozličných štruktúr v kombinácii s olejomalbou. Výsledné dielo často podrobuje prepaľovaniu ohňom, alebo rezaním. Hoci neabsolvoval oficiálne výtvarné školenie, vďaka svojej zanietenosti a vrodennému talentu je pevnou súčasťou výtvarného diania.

For František Guldán (1953) the creative process is a way of life, the inescapable need to speak out about the world. He works mainly in painting but also in sculpture and object art, and he has created a wide range of memorials. Formally, he draws upon the teachings of lyrical abstraction and gestural painting. Chance plays an important role in his work. He enjoys combining different media, developing his own original technique which he terms "patina assemblage" where layers comprising different structures are integrated into oil paintings. The resulting works are often detailed further by burning with fire or cutting. Although he has no formal art education, his passion and natural talent have made him an integral presence on the art scene.

JOZEF HANULA

Jozef Hanula (1863 – 1944) patrí k významným predstaviteľom umeleckej generácie, ktorá nastúpila a rozvíjala svoje tvorivé poslanie na Slovensku v závere 19. storočia. Autor pracoval v zásadách realizmu a venoval sa zobrazovaniu ľudí a krajiny, ale tiež náboženským a historickým výjavom. Vytvoril viacero nástenných malieb pre miestne kostoly. Ťažiskom jeho tvorby sú portréty, pričom sa snaží preniknúť do charakteru zobrazovaného. Maľuje významné kultúrne osobnosti, predstaviteľov mesta, členov rodiny, ale aj ľudí z vidieka. Časté sú portréty mladých žien a dievčat, ktoré upútajú prirodzenou krásou a zasneným výrazom. Študoval na Krajinskej škole pre kreslenie v Budapešti a neskôr v Mníchove. Bol nielen výnimočným maliarom, ale aj ilustrátorom, pedagógom a reštaurátorom.

Jozef Hanula (1863 – 1944) is one of the most renowned representatives of the artistic generation which revitalised the Slovak art scene at the end of the 19th century. The artist worked in the framework of realism, focusing mainly on depictions of figures and landscapes but also religious and historical scenes, and he also created many murals for local churches. Portraiture was a key part of his work and he aimed to capture the character of the sitter in his paintings. He painted important personalities, municipal representatives and family members, but also local village people. He often produced portraits of young women and girls which capture our attention through their natural beauty and pensive expressions. He studied at the Regional School of Drawing in Budapest and in Munich. In addition to his exceptional painterly skills, he was an illustrator, lecturer and restorer.

MILAN HNAT

Milan Hnat (1959) vo svojej práci hľadá paralely medzi mýtickými a súčasnými koncepciami sveta a reality, pričom často interpretuje biblické texty a podobenstvá. Jeho imaginárne vízie obsahujú znaky a symboly s možnosťou viacrstvového čítania. Autora zaujíma hĺbina ľudskej duše, podvedomé inštinkty a pudy. Venuje sa maľbe, kresbe, grafike a inštalácii. V r. 1982 – 1988 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor Reštaurovanie maľby. V r. 2005 absolvoval doktorandské štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u prof. V. Popoviča, akad. mal. V r. 2014 sa stal prodekanom pre štúdium na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Pravidelne vystavuje doma aj v zahraničí.

In his work, Milan Hnat (1959) searches for parallels between mythical and contemporary conceptions of the world and of reality, often through the interpretation of biblical texts and parables. His visionary imagination incorporates signs and symbols with multiple layers of potential meaning. The artist is particularly interested in the depths of the human soul, in subconscious instincts and impulses. He works in painting, drawing, graphic work and installation. From 1982 to 1988 he studied painting restoration at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava where he also completed his doctoral studies under Prof. V. Popovič, akad. mal. in 2005. In 2014 he became a Vice-Dean at the Faculty of Fine Arts at the Academy of Arts in Banská Bystrica. His work is regularly exhibited both in Slovakia and abroad.

www.hnatmilan.wixsite.com

ALAN HYŽA

Alan Hyža (1964) je neúnavným fotografom, ktorý zachytáva krajinu a ľudí. Jeho portréty sú vstupom do duše zobrazovaného, zápisom chvíle a večnosti. Nejedná sa pritom len o známe osobnosti – autor má schopnosť priblížiť sa rovnako k ľuďom z rôznych sociálnych vrstiev, často na pokraji spoločnosti. Umelec je držiteľom viacerých domácich a zahraničných ocenení (10násobný držiteľ ceny Czech Press Photo, cena E. E. Kisch) a autorom 10-tich obrazových publikácií. V r. 2009 mu Stredoeurópsky dom fotografie v Bratislave udelil titul Fotograf roka. V r. 2018 bola jeho kniha Memoria – miznúce Slovensko ocenená titulom Najkrajšia kniha roka a získala cenu Award of Excellence v súťaži International Creative Media Award.

Alan Hyža (1964) is a tireless photographer whose work captures both people and landscapes. His portraits are an insight to the soul of their subjects, a documentation of a moment and of an eternity. His work not only features famous personalities; the artist is also able to approach people of all social levels, even those at the edges of society. He has been awarded numerous Slovak and international prizes (the Egon Erwin Kisch Award and the Czech Press Photo Prize, which he has won on ten occasions) and is the author of ten photographic books. In 2009 the Central European House of Photography in Bratislava awarded him the title of Photographer of the Year, and in 2018 his book Memoria – Miznúce Slovensko [Memoria – Vanished Slovakia] received the title of Most Beautiful Book of the Year and the Award of Excellence in the International Creative Media Awards.

LADISLAV KACVINSKÝ

Kresťanské témy sú pre Ladislava Kacvinského (1931 – 2018) dôležitým zdrojom inšpirácie. Spolu s námetom rodiny, najmä ženy – matky, patria k ústredným motívom jeho tvorby. Ladislav Kacvinský je figuralistom, ktorý tvoril v oblasti monumentálneho i komorného sochárstva, pričom pracoval v bronz, kameni i dreve. Kresba je pre umelca dôležitým médium, ktoré slúži nielen ako podklad pre možné budúce sochárske spracovanie, ale stáva sa samostatným nositeľom umelcovej výpovede. V r. 1958 ukončil štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, pod vedením prof. Rudolfa Pribiša a Jozefa Kostku. Vytvoril množstvo exteriérových i interiérových plastík v Spišskej Novej Vsi a regióne Spiš, kde dlhodobo pôsobil.

Christian themes were an importance source of inspiration for Ladislav Kacvinský (1931 – 2018), and, combined with family scenes, especially with the figure of the woman – mother, they serve as the central motifs of his work. Ladislav Kacvinský was a figural artist, working in the fields of monumental and small-scale sculpture in bronze, stone and wood. Drawing was also an important medium for the artist, not only as a basis for potential future sculptures but also as independent statements of his artistic expression. He completed his studies at the Academy of Fine Art in Bratislava under Professors Rudolf Pribiš and Jozef Kostka in 1958. He produced a wide range of interior and exterior sculptures in in Spišská Nová Ves and the Spiš region in which he worked for many years.

MARTIN KACVINSKÝ

Maľby Martina Kacvinského (1984) sú záznamom osobného prežívania autentickej prítomnosti. Vo svojej tvorbe často kritizuje fungovanie súčasnej spoločnosti a názorovú rezignáciu jednotlivca. Popieranie perspektívy a ustálenej kompozície, výrazná až jedovatá farebnosť a akčné gesto, je súčasťou významového konceptu, ktorý kombinuje difúzne a gestické prvky. Kolážovitosť samotnej maľby ale aj jej významov, viacnásobné prebudovávanie, ničenie a znovu vytváranie, zanecháva obraz v zdanlivej fáze nedokončenosti, čo dodáva dielam životaschopnosť. V r. 1999 – 2003 študoval na Strednej priemyselnej škole v Spišskej Novej Vsi, odbor Kameňosochárstvo. V r. 2009 – 2014 študoval na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

The paintings of Martin Kacvinský (1984) are the record of the personal experience of the authentic present. His work casts a critical eye over the functioning of contemporary society and the ideological resignation of the individual. A scepticism towards perspective and fixed composition and the use of a strong, even toxic colour palette are part of a semantic approach which also incorporates diffuse and gestural elements. The collage of individual paintings and of their meanings, built up in multiple layers, damaged and reworked, gives the works an appearance of incompleteness which adds to their vitality. Kacvinský studied at the Secondary Industrial School in Spišská Nová Ves from 1999 to 2003 and at the Faculty of Fine Art at the Academy of Arts in Banská Bystrica from 2009 to 2014.

www.martin-kacvinsky-art.webnode.sk

PETRA KONÔPKOVÁ (rod. PETRÍKOVÁ)

Petra Konôpková (rod. Petříková, 1981) je konceptuálna umelkyňa, ktorá sa venuje prevažne site specific inštaláciám a objektom. Vo svojej tvorbe experimentuje s rôznymi materiálmi, do ktorých vkladá neokonceptuálne odkazy. Zaujímajú ju procesualnosť, to ako čas a iné vplyvy narušujú a dotvárajú pôvodný zámer. Diela v sebe nesú spirituálne významy kontemplovania duchovnej skutočnosti v rámci každodennej banality všednosti. Petra Konôpková ukončila Univerzitu Konštantína Filozofa odbor Výtvarná výchova v r. 2004. Následne absolvovala magisterské štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor Socha v ateliéri prof. Jozefa Jankoviča. Žije a tvorí v nórskom Osle.

Petra Konôpková (neé Petříková, 1981) is a conceptual artist who specializes in site-specific installations and objects. In her work, she experiments with various materials, in which she inserts some neo-conceptual references. She is interested in processuality: how time and other influences disrupt and complete the original intention. Her works carry within them the spiritual meanings of contemplating spiritual reality within the everyday banality of the everyday. Petra Konôpková graduated in art education from the University of Constantine the Philosopher in 2004. Subsequently, she completed a master's degree at the Department of Sculpture in the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, at the studio of Prof. Jozef Jankovič. She lives and works in Oslo, Norway.

www.trikratpe.com

OTTO KORKOŠ

Otto Korkoš (1957) patrí k umelcom, ktorých tvorba je silne ovplyvnená regiónom Spiša. Inšpiráciou sú mu kresťanské aj ľudové motívy, jeho tvorba smeruje k určitej archaickosti s odkazom na mýtické posolstvá. Pri svojej práci využíva prvky rustikálnej tradície v oblasti drevorezárstva, ktoré kombinuje s aktuálnymi umeleckými trendmi. Tvary abstrahuje na jednoduché geometrické prvky a výslednú plastiku dotvára farebnou polychrómiou. Venuje sa komornému sochárstvu, keramike a kresbe. V r. 1972 – 1976 študoval na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Bratislave. V r. 1977 – 1983 študoval na Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe, odbor keramika. Pedagogicky pôsobil v Košiciach, Poprade a Spišskej Novej Vsi.

Otto Korkoš (1957) whose work is strongly influenced by the Spiš region. Christian and folk motifs are an inspiration for his works which show a tendency towards a certain archaism with references to a mythical message. The artist uses elements from traditional woodcarving which he combines with contemporary artistic trends. Forms are abstracted into geometrical elements and the resulting sculpture is detailed with colourful polychrome. He works mainly in small-scale sculpture, ceramics and drawing. From 1972 to 1976 he studied at the Secondary School of Applied Arts in Bratislava, and from 1977 to 1983 at the Department of Ceramics at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague. He has also taught in Košice, Poprad and Spišská Nová Ves.

GABRIEL KOSMÁLY

Pre Gabriela Kosmályho (1958) je fotografia experimentálnym poľom výtvarných možností média. Prioritou však nie sú technické inovácie, ale programové hľadanie poetických výrazových prostriedkov, snaha o vyjadrenie pocitov. Niektoré fotografie boli vytvorené až z 30-tich priehľadných pozitívov a negatívov. Výsledné dielo je jedinečným prepisom vnútorného sveta autora. Umelec vyštudoval Strednú umelecko-priemyselnú školu v Bratislave u prof. Miloty Havránkovej a Pedagogickú fakultu – odbor výtvarná výchova. V súčasnosti pôsobí ako vedúci odboru Fotografický dizajn na Strednej umeleckej škole Ladislava Bielika v Leviciach. Svoju tvorbu prezentoval na viacerých výstavách na Slovensku i v zahraničí, získal niekoľko významných ocenení.

For Gabriel Kosmály (1958), photography is a field for experimentation in the creative potential of the medium. The priority here is not, however, technical innovation but rather an artistic search for a poetic means of expression, an attempt to convey emotions. Some of his photos are formed from up to thirty positive and negative images, and the resultant work is a unique transcript of the inner world of the artist. Kosmály studied under Professor Milota Havránková at the Secondary School of Applied Arts in Bratislava and art education at the Faculty of Pedagogy. He is currently head of the Department of Photographic Design at the Ladislav Bielik Secondary Art School in Levice. His works have featured in numerous exhibitions in Slovakia and abroad and have received several awards.

www.gabrielkosmaly.com

MATÚŠ LÁNYI

Matúš Lányi (1981) je maliarom, videoumelcom a tvorcom inštalácií. Vo svojej tvorbe dlhodobo vedie dialóg s náboženstvom a digitalizáciou. Kresťanské symboly svojvoľne ohýba a podrobuje ich transformácii na postmoderné ikony globálneho sveta. Používanie kresťanských symbolov je pre umelca forma oslobodenia sa zo starých myšlienkových schém. Dielami tak kladie otázku, ako nakladať s dedičstvom duchovnej tradície, ktorá už nedokáže reflektovať komplexnosť súčasného sveta. V r. 2000 – 2007 študoval na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach. Okrem Slovenska vystavoval v Českej republike, USA, Francúzsku, Nemecku, Rakúsku a Izraeli. Žije v Banskej Štiavnici.

Matúš Lányi (1981) is a painter and artist who works in video and installation art. In his works he has conducted an ongoing dialogue with religion and digitalization. He arbitrarily contorts Christian symbols and transforms them into postmodern icons of the globalized world. The artist sees the use of Christian symbols as a form of liberation from older schemes of thinking. His works pose the question of how to address the heritage of a spiritual tradition which is no longer capable of reflecting the complexity of the modern world. Matúš Lányi studied at the Faculty of Arts in the Technical University of Košice from 2000 to 2007. His work has been exhibited both in Slovakia and abroad, including the Czech Republic, the USA, France, Germany, Austria and Israel. He lives in Banská Štiavnica.

www.lanyi.euweb.cz

EMIL MAKOVICKÝ

Tvorba Emila Makovického (1908 – 1986) je silne ovplyvnená rurálnou kultúrou rodného kraja – regiónu Spiš. Zobrazuje človeka a krajinu v prirodzenom súzvuku. Všíma si detaily – či už je to tvar kôpky sena, alebo výšivka na tradičnom odevu. Dochovalo sa tiež značné množstvo umelcových kresieb aktov z čias štúdií. Umelec je známy najmä tvorbou poetických ilustrácií s naratívnu kvalitou. Ilustroval detský časopis Slniečko (1942 – 1946), časopis Slovensko a knihy pre deti a mládež vydávané Maticou slovenskou a vydavateľstvom Mladé letá. V r. 1931 – 1939 študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe. Pôsobil ako učiteľ kreslenia na gymnáziách v Liptovskom Mikuláši a Kežmarku a ako grafik pre Maticu Slovenskú v Martine.

The work of Emil Makovický (1908 – 1986) is strongly influenced by the rural culture of his birthplace: the Spiš region. The natural harmony between man and nature appears in his work through their details, whether in the specific shape of a haystack or the embroidery on traditional clothing. A considerable number of his early nude sketches made during the period of his studies also survive. The artist is primarily known for his poetic illustrations which show a distinct narrative quality. He illustrated the children's magazine Slniečko (1942 – 1946), the magazine Slovensko, and books for children and young readers published by Matica Slovenská and the publishing house Mladé letá. He studied at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague from 1931 to 1939. He taught drawing at grammar schools in Liptovský Mikuláš and Kežmarok and as a graphic designer for Matica Slovenská in Martin.

JAROSLAV MALÍK

Jaroslav Malík (1957) je český fotograf, ktorý vytvára fantastické obrazy dýchajúce atmosférou vekov. Pohybujúc sa na pomedzí surrealizmu a magického realizmu, „vyvoláva“ novú realitu ako básnický prepis skutočného sveta. Venuje sa analógovej fotografii a k svojej práci často používa už takmer historické fotografické prístroje. Pri tvorbe využíva postupy fotomontáže či viacnásobnej expozície. Pracuje v uzavretých cykloch, kde rozvíja určitú sebe zadanú tému. V r. 1998 ukončil štúdium na Inštitúte tvorivej fotografie, Slezska univerzita v Opave. Pedagogicky pôsobil na Základnej umeleckej škole Franza Schuberta v Zlatých Horách a Strednej umeleckej škole v Ostrave. Je členom fotografickej skupiny Milan a Zväzu českých fotografov.

Jaroslav Malík (1957) is a Czech photographer who creates fantastical images which are suffused with the atmosphere of the ages. Shifting between surrealism and magical realism, they “recall” a new reality as a poetic rewriting of the actual world. He focuses on analogue photography and often uses almost obsolete photographic equipment in his work. He also employs the approaches of photomontage and multiple exposure in his works which form closed cycles in which he fully develops his chosen theme. He completed his studies at the Institute of Creative Photography at the Silesian University in Opava, and he taught at the Franz Schubert Elementary School of Art in Zlaté Hory and the Secondary School of Art in Ostrava. He is a member of the Milan photography group and the Association of Czech Photographers.

www.jaroslavmalik.cz

ALEXANDER OLSZEWSKI

Alexander Olszewski (1944) je poľský umelec venujúci sa geometrickej abstrakcii. Pracuje s prvkami morfolologickej analýzy, ktorá bola vyvinutá na počítanie a určovanie parametrov dát s cieľom dosiahnuť špecifickú funkčnú schopnosť v riešenom probléme. Analýza krajiny či mesta sa tak stáva súčasťou tvorivého procesu s abstrahovaným výsledkom asketickej syntetizácie. Venuje sa malbe, úžitkovej grafike, digitálnej grafike a priemyselnému dizajnu. V r. 1974 ukončil štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Lodži. Od r. 1975 pôsobí na Vysokej škole technickej a humanitnej Kazimierza Pułaskiego v Radome. V r. 2008 sa stáva dekanom Filozofickej fakulty a v r. 2001 profesorom. Prezentoval sa na vyše 30 samostatných a 250 kolektívnych výstavách v Poľsku a v zahraničí.

Alexander Olszewski (1944) is a Polish artist whose work is dedicated to geometric abstraction. He works with elements of morphological analysis, further developing the results on a computer to calculate and identify the parameters of the data in an effort to achieve a specific functional capacity in the solution to the problem. The application of this analysis to landscapes and cityscapes becomes part of the creative process, with the results standing as abstractions of ascetic synthesis. He works in painting, graphic design, digital graphics and industrial design. He completed his studies at the Academy of Fine Arts in Łódź in 1974. Since 2008 he has taught at the Kazimierz Pułaskie University of Technology and Humanities in Radom where he became a professor in 2001 and Dean of the Faculty of Philosophy in 2008. His work has featured in more than 30 solo and 250 collective exhibitions both in Poland and abroad.

VILIAM PIRCHALA

Viliam Pirchala (1951) sa vo svojej tvorbe často a rád vracia do obdobia detstva. Výjavy zaplnené postavami a animálnymi motívmi rozprávajú príbehy zo slovenských dedín a mestečiek. Aj keď obrazy zobrazujú každodennosť, často v línii folklórnych tradícií, atmosféra je snová, nie nepodobná rozprávke. Perspektíva je štylizovaná, priestor sa láme, aby vytváral novú dimenziu javiska diania. Autor sa venuje maľbe, grafike, objektom a assemblážam. Absolvoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, Ateliér krajinárskej a figurálnej maľby u prof. Jána Želibského. Vystavoval na Slovensku aj v zahraničí. Jeho diela sú zastúpené v zbierkach viacerých slovenských galérií.

Viliam Pirchala (1951) often returns happily to the days of his childhood in his work, where scenes full of characters and animal motifs relate stories from the villages and small towns of Slovakia. Although the images depict the everyday world, often in line with the traditions of folklore, the atmosphere is dreamlike, not wholly unlike a fairy tale. Perspective is stylised, spaces are splintered into order to create a new stage for the events. The artist works in paintings, graphics, object art and assemblage. He studied at the Studio of Landscape and Figural Painting under Prof. Ján Želibský at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. His work has been exhibited both in Slovakia and abroad and features in the collections of several Slovak galleries.

PETER POLLÁG

Peter Pollág (1958) sa venuje maľbe, kresbe, grafike a ilustrácii. Jeho obrazy sú najmä o človeku medzi minulosťou a prítomnosťou. Reflexia modernej situácie sa prelína s historickými, mytologickými a biblickými príbehmi. Typické je poetické videnie sveta, zamilovanosť do života, ktorého metafory vizuálne šifruje medzi vrstvy farieb a tvarov. Autor do svojich diel zapracováva bohaté skúsenosti z ciest, atmosféru a farebnosť iných krajín. V r. 1977 – 1983 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. V r. 1980 – 1988 si doplnil štúdium na akadémii v Perugii, v Paríži, v Prahe a v Madride. V r. 1983 získal Cenu Martina Benku a v r. 2009 Krištáľové krídlo.

Peter Pollág (1958) focuses on painting, drawing, graphics and illustration. His works primarily examine mankind caught between the past and the present, with reflections on modern situations intersecting with historical, mythological and Biblical stories. His work is characterised by a poetic view of the world, a lust for life, in which metaphors are visually encoded between layers of colours and shapes. The artist brings the wealth of experience gathered in his travels to his work, the atmospheres and colours of other lands. From 1977 to 1983 he studied at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, and from 1980 to 1988 he completed his studies in Perugia, Paris, Prague and Madrid. In 1983 he was awarded the Martin Benka Prize and in 2009 the Krištáľové Krídlo Award.

PETER RÓNAI

Peter Rónai (1953) je konceptuálny umelec, ktorý sa inšpiruje filozofiou a zároveň nadväzuje na revolúcie umenia 20. storočia v rámci postmodernity. Pre jeho diela je typický čierny humor, dekonštrukcia, deestetizácia, dokonca deratizácia ako čistenie plochy kultúrneho diania. Sebaidentifikácia, či sebametamorfóza je súčasťou hry s možnosťami reality a sebapoznania. V r. 1970 – 1974 navštevoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave a v r. 1974 – 1976 Akadémiu výtvarných umení v Budapešti, kde pokračoval na postgraduálnom štúdiu v teórii fotografie. V období 1990 – 1993 bol spolu s Júliusom Kollerom členom skupiny *Nová vážnosť*. V súčasnosti je profesorom na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach.

Peter Rónai (1953) is a conceptual artist who is inspired by philosophy and who at the same time follows the revolutions of 20th century art within the terms of the postmodern. His works are characterized by black humour, deconstruction, de-aestheticization or even deratization as means of clearing the surface of cultural affairs. Self-identification or self-metamorphosis forms part of a game with the possibilities of reality and self-knowledge. From 1970 to 1974 he studied at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava and from 1974 to 1976 at the Academy of Fine Arts in Budapest, where he continued his postgraduate studies in the theory of photography. From 1990 to 1993, he was a member of the group *New Seriousness* together with Július Koller. He is currently a professor at the Faculty of Arts of the Technical University in Košice.

MÁRIA RUDAVSKÁ

Sochárka, maliarka a grafička Mária Rudavská (1941 – 2019) vo svojej tvorbe zobrazovala tajomstvo mýtu a spirituálneho poznania. Inšpiráciou jej boli staroveké kultové objekty, ktoré pretavovala do moderného tvaroslovia geometrizujúcich tvarov. Častými motívmi sú brány, kultové miesta, kaplnky a postavy ochrancov v kombinácii s odkazmi na prírodu, ktorú považovala za prvotnú svätyňu. V r. 1956 – 1960 študovala na Škole umeleckého priemyslu v Bratislave, odbor Textil u prof. Olgy Štěpánikovej. Získala 1. cenu na International Exhibition of Miniature Art v Toronte (1990) a čestné uznanie na MINO v Japonsku (1992 a 1998) a v Kórei (2001). V r. 1997 boli jej diela súčasťou slovenskej expozície na Bienále umenia v Benátkach.

The works of the sculptor, painter and graphic artist Mária Rudavská (1941 – 2019) depict the mysteries of myth and spiritual knowledge. She drew inspiration from ancient cult objects which she transformed into modern forms of geometricized shapes. Her works frequently featured motifs such as gateways, cult sites, chapels and guardian figures in combination with references to nature, which she saw as the original place of worship. From 1956 to 1960 she studied at the Department of Textiles under Prof. Olga Štěpániková. She won first prize at the International Exhibition of Miniature Art in Toronto (1990) and an honourable mention at MINO in Japan (1992 and 1998) and Korea (2001). In 1997, her works were featured as part of the Slovak exhibition at the Venice Biennale of Art.

EMIL SEDLÁK

Emil Sedlák (1938) svojou tvorbou vytvára imaginárny svet snových vízií, pričom inšpiráciu čerpá z gréckej mytológie, miestnych povestí a literárnych naratív. Surrealistické poňatie výjavov podčiarkuje psychologické významy v rámci hľadania vyššieho morálneho princípu. V r. 1964 absolvoval štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u prof. Petra Matejku a Vincenta Hložníka. Absolvoval študijné pobyty na Europa Haus vo Viedni a na Accademii di Belle Arti v Bologni v Taliansku. V r. 1992 – 2005 pôsobil ako docent na Katedre výtvarnej výchovy na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1975 za svoju tvorbu získal cenu Premio Acquisito – Giulio da Pietri.

Emil Sedlák (1938) creates an imaginary world of dream visions with his work, drawing inspiration from Greek mythology, local legends and literary narratives. The surrealistic concept of scenes underlines the psychological meanings in the search for a higher moral principle. In 1964 he graduated from the Academy of Fine Arts in Bratislava with Prof. Peter Matejka and Vincent Hložník. He completed study stays at the Europa Haus in Vienna and at the Accademia di Belle Arti in Bologna, Italy. From 1992 to 2005 he worked as an Associate Professor at the Department of Art Education at the Faculty of Education, Comenius University in Bratislava. In 1975 he won the Premio Acquisito - Giulio da Pietri for his work.

MIKULÁŠ SIRANKO

Výtvarník Mikuláš Siranko (1926 – 2018) bol autodidaktom, pre ktorého bola tvorba vyjadrením životných skúseností. Okrem mestských a prírodných scenérií sú v jeho práci časté spoločensko-kritické témy, ktoré poukazujú na mravný úpadok ľudstva. Pre jeho tvorbu je typická tvarová redukcia a ohraničená farebná škála s melancholickou náladou. Štylisticky čerpá z viacerých moderných smerov, najmä expresionizmu a novej figurácie, čo spája s lokálnou, gotickou kultúrou Východného Slovenska. Pracuje v médiu maľby a grafiky. Od r. 1945 sa zúčastňoval kolektívnych a samostatných výstav na Slovensku. Je autorom celého radu realizácií v architektúre.

The artist Mikuláš Siranko (1926 – 2018) was a self-taught artist, for whom creativity was the expression of life experiences. In addition to urban and natural scenery, his work includes frequent socio-critical themes that point to the moral decline of humanity. His work is characterized by formal reduction and a limited colour scale with a melancholic mood. Stylistically, his work draws from several modern directions, especially expressionism and new figuration, which he combined with the local Gothic culture of Eastern Slovakia. He works in the medium of painting and graphics. Since 1945 his work has featured in collective and individual exhibitions in Slovakia. He also created a number of works for architectural projects.

MONIKA STACHO

Dielo Moniky Stacho (1977) sú poetické a nápadité zároveň. Pracuje s témami vzťahov, spirituality a spomienok. Od digitálne manipulovanej fotografie prechádza k naratívny dokumentom, aby skúmala rodinnú históriu, či vzťah človeka k špecifickému prostrediu, či už sa jedná o architektúry chrámov, alebo prírodnú krajinu.

Po absolvovaní Strednej umeleckej školy v Košiciach, odbor Keramika, pokračovala v štúdiu na Akadémii umení v Banskej Bystrici a na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor fotografie u prof. Ľuba Stacha. V r. 2014 ukončila doktorandské štúdium projektom *Magické roky*. V r. 2004 získala cenu rektora Vysokej školy výtvarných umení a v r. 2006 bola nominovaná na Cenu Alcatelu.

The works of Monika Stacho (1977) are simultaneously poetic and imaginative. She moves from digitally manipulated photography to narrative documentary in her research into her own family history and the relationship of man to specific environments, either the architecture of places of worship or the natural landscape. After graduating in ceramics from the Secondary Arts School in Košice she continued her studies in photography at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava under Prof. Ľubo Stacho. In 2014 she completed her doctoral studies with the project *Magické Roky* [Magical Years]. In 2004 she received the Rector's Prize at the Academy of Fine Arts and Design and in 2006 she was nominated for the Alcatel Award.

www.monikastacho.webnode.sk

AMALKA ĽUDMILA VALENČÍKOVÁ

Hlavnou témou diel Amalky Ľudmily Valenčíkovej (1981) je telo, materstvo a vzťahy. Individuálna skúsenosť materstva, ako súčasť veľkej rodovej pamäte žien, sa stáva základnou inšpiráciou jej tvorby. Pracuje v širokom zábere médií od závesného obrazu cez mäkkú plastiku po inštaláciu. Emotívna výpoveď autorky je často doplnená lyrickou poéziou, ktorú vpisuje do priestoru a času v rámci performance. V r. 2006 ukončila magisterské štúdium na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach, v Ateliéri slobodnej kreativity 3D u prof. Juraja Bartusza. V r. 2003 – 2004 absolvovala študijnú stáž na Accademia di Belle Arti, L'Aquila, Taliansko. Vystavovala na Slovensku, v Českej republike a v Poľsku.

The main theme of the works of Amalka Ľudmila Valenčíková (1981) is the body, motherhood and relationships. The individual experience of motherhood as part of the collective gender memory of women is the primary inspiration for her work. She works in a wide range of media including hung images, soft sculptures and installations. The artist's emotional statements are often accompanied by lyrical poetry which is integrated into time and space through the medium of performance. She completed her master's studies under Prof. Juraj Bartusz at the Studio of 3D Free Creativity at the Faculty of Arts in the Technical University of Košice in 2006. From 2003 to 2004 she completed a study visit at the Accademia di Belle Arti, L'Aquila, Italy. Her work has been exhibited in Slovakia, the Czech Republic and Poland.

PETER ŽUPNÍK

Už počas štúdií získali práce Petra Župníka (1961) v rámci tzv. novej vlny slovenskej fotografie pozornosť odbornej verejnosti. Typické je pre neho poetické videnie sveta, kde sa každodenné maličkosti stávajú hlavným rozprávačom nečakaného príbehu. Fotografie často dopĺňa maliarskymi zásahmi, aby tak zvýraznil napovedané významy. V r. 1981 – 1986 študoval umeleckú fotografiu na Filmovej a televíznej fakulte Akadémie múzických umení v Prahe. Bol členom umeleckej skupiny Most a Pražského domu fotografie. Jeho práce sú zastúpené v mnohých verejných i súkromných zbierkach a galériách v Čechách, na Slovensku, vo Francúzsku, Švajčiarsku, USA a v Japonsku.

Even during his studies, the work of Peter Župník (1961) had acquired the attention of the professional public within the so-called new wave of Slovak photography. His work is characterised by a poetic vision of the world, where everyday objects become the main narrator of unexpected stories. He often complements the photographs with painting interventions to highlight the suggested meanings. From 1981 to 1986 he studied art photography at the Film and Television Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague. He was a member of the art group Most and the Prague House of Photography. His works are represented in many public and private collections and galleries in the Czech Republic, Slovakia, France, Switzerland, the USA and Japan.

www.zupnik.eu

Pohľad do expozície Krížom Krážom, Galéria umelcov Spiša, 2021 – 2022, diela vpredu Amalka Ľudmila Valenčíková, v pozadí Katarína Balúnová, Joa Zak / View of the exhibition Criss-Cross, Gallery of Spiš Artists, 2021 – 2022, works in the front Amalka Ľudmila Valenčíková, in the back Katarína Balúnová, Joa Zak

Hostia / Guests

FILIFE VILAS BOAS

Filipe Vilas-Boas (1981) je portugalský umelec žijúci v Paríži, ktorý sa vo svojej práci venuje reflexii masovej digitalizácie. Zaujíma ho využitie technológie a jej politické, sociálne, psychologické a environmentálne dôsledky v rámci súčasnej spoločnosti. Jeho diela majú viacvrstvový kritický podtón, spochybňujú digitálnu globalizáciu a poukazujú na nebezpečenstvo zlučovania fyzickej a digitálnej existencie. Vo svojich prácach často prepája digitálnu kultúru s náboženstvom na základe ambivalentných podobností v nádeji a útlaku. Pracuje v médiu objektu, inštalácie a performance. Jeho práce boli publikované v portugalských Emerging Art Books, 2018 & 2019 a prezentované na medzinárodných festivaloch a výstavách, medzi nimi Nuit Blanche Paris, Athens Digital Art Festival, MAAT Museum Portugalsko, či Tate Modern.

Filipe Vilas-Boas (1981) is a Portuguese artist based in Paris whose work focuses on reflections of mass digitalisation. He is particularly interested in the uses of technology and its political, social, psychological and environmental impact on contemporary society. His work has a multi-layered critical undertone which casts doubt on digital globalisation and draws attention to the risks of the merging of digital and physical existences. He often connects digital culture with religion in his work, exploiting the ambivalent similarities between hope and repression. He works with media objects, installations and performance. His work has been featured in the Portuguese publications Emerging Art Books 2018 & 2019 and has been displayed at international festivals and exhibitions including Nuit Blanche Paris, Athens Digital Art Festival, MAAT Museum in Portugal and Tate Modern.

www.filipevilasboas.com

MILENA DOPITOVÁ

Diela významnej českej konceptuálnej umelkyne Mileny Dopitovej (1963) sa vyznačujú formálnou jednoduchosťou a otvorenou interpretačnou rovinou. Kontinuálne sa zaoberá sociálnymi témami súvisiacimi so životom, pamäťou, telesnosťou a rodovou identitou. Otázky narodenia, dospievania, starnutia a smrti rieši z pohľadu osobných skúseností, individuálne interpretujúc všeludské pravdy a spochybňujúc existujúce istoty. Pracuje v širokom zábere médií od objektu a inštalácie po fotografiu a video. Zúčastnila sa mnohých dôležitých medzinárodných výstav ako Bienále v Sydney (1992), Bienále v Benátkach (1993), Bienále v São Paulo (1994) a Bienále v Gwangju (1995). V súčasnosti vedie Ateliér intermédií I. na Akadémii výtvarných umení v Prahe.

The works of the renowned Czech conceptual artist Milena Dopitová (1963) are an ongoing examination of life, memory, physicality and gender identity which are characterised by a formal purity and an openness at the interpretative level. The questions of birth, adolescence, aging and death are addressed from the perspective of personal experience, individual interpretations of universal truths and a scepticism towards the existence of certainty. She works in a wide range of media including object art, installation, photography and video. She has participated in many respected international exhibitions such as Sydney Biennale (1992), the Venice Biennale (1993), the Sao Paulo Biennale (1994) and the Guangzhou Biennale (1995). She currently leads the Studio of Intermedia at the Academy of Fine Arts in Prague.

www.milenadopitova.cz

ALEJANDRO MAÑAS GARCÍA

Španielsky umelec Alejandro Mañas García (1985) sa vo svojej tvorbe zaoberá mystikou a spiritualitou vo vzťahu k súčasnej sociálnej a spoločenskej situácii. Zaujímajú ho možnosti individuálneho hľadania poznania cez archetypálne štruktúry kolektívneho podvedomia. Umelec často pracuje s lokálnym naratívnyim materiálom, využívajúc španielsku náboženskú tradíciu a historické napojenie na mystiku. Vyjadruje sa formálne striedmymi prostriedkami v základných farbách a geometrizujúcich formách. Syntetizácia vizuálneho vyjadrenia zvyšuje výpovednú hodnotu výsledných intermediálnych inštalácií. Umelec pracuje v médiu sochy, objektu, maľby, inštalácie, videa a performance. V súčasnosti pôsobí ako odborný asistent na Katedre sochárstva na Fakulte výtvarných umení Polytechnickej univerzity vo Valencii.

The work of the Spanish artist Alejandro Mañas García (1985) examines mysticism and spirituality in relation to contemporary social and societal situations. The artist is particularly interested in the possibility of the individual search for knowledge within the archetypal structures of the collective consciousness. He often works with local narrative material, drawing on the Spanish religious tradition and its historical connections to mysticism, expressed in a variety of formal approaches in primary colours and geometric shapes. The synthesis of visual expression heightens the substance and value of the resulting intermedia installations. The artist works in the media of sculpture, objects, painting, installations, video and performance. He currently works as an assistant professor at the Department of Sculpture at the Faculty of Fine Arts of the Valencia Polytechnic University.

www.alejandromanas.tumblr.com

JOA ZAK

Joa Zak (1979) je poľská umelkyňa, ktorej tvorba je primárne zameraná na médium maľby, pričom skúma možnosti nových prístupov v rámci geometrickej abstrakcie. Vo svojich prácach analyzuje a následne zaznamenáva sociálne správanie ľudí súvisiace s ich pohybom v súkromnom a verejnom priestore. Je hlavnou predstaviteľkou hnutia diskurzívnej geometrie v Poľsku. V r. 2015 úspešne ukončila doktorandské štúdium na Inštitúte výtvarných umení Univerzity Jána Kochanowského, Kielce. Momentálne pôsobí ako odborná asistentka na Fakulte výtvarných umení Akadémie výtvarných umení Władysława Strzemińskiego v Lodži, Poľsko. Jej diela sú v zbierke Ireny Hochmanovej a Tadeusza Mysłowského v Národnom múzeu v Lubline, ako aj v súkromných zbierkach vo Fínsku, Nemecku a Taliansku.

Joa Zak (1979) is a Polish artist whose work is primarily focused on the medium of painting, in which she explores the potential of new approaches in geometric abstraction. Her work investigates and then records the social behaviour of people in terms of their movement in private and public spaces. She is the foremost representative of the discursive geometry movement in Poland. In 2015 she completed her doctoral studies at the Institute of Fine Arts of the Jan Kochanowski University of Kielce. She is currently working as an assistant professor at the Faculty of Fine Arts of the Władysław Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź, Poland. Her works feature in the collections of Irena Hochman and Tadeusz Mysłowski in the National Museum in Lublin and in private collections in Finland, Germany and Italy.

www.discursivegeometry.art

Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia.
Katalóg reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za jeho obsah. /
This project has been supported using public funds provided by Slovak Arts Council.
This catalogue reflects the views only of the author, and the Council cannot be held responsible
for the information contained therein.

u. fond
na podporu
umenia

**Katalóg k výstave / Exhibition catalogue:
Križom Krážom / Criss-Cross | Sacral Elementum V.**

Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists
1. 12. 2021 – 27. 3. 2022

Autorka výstavy a katalógu / Author of the exhibition and catalogue:

© Katarína Balúnová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Zostavili / Editors:

© Katarína Balúnová, Lucia Benická – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Texty / Texts:

© Katarína Balúnová, Lucia Benická

Preklady / Translations:

© Gavin Cowper

Grafický dizajn / Graphic design:

© Ivana Babejová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Fotografie a reprodukcie / Photographs and reproductions:

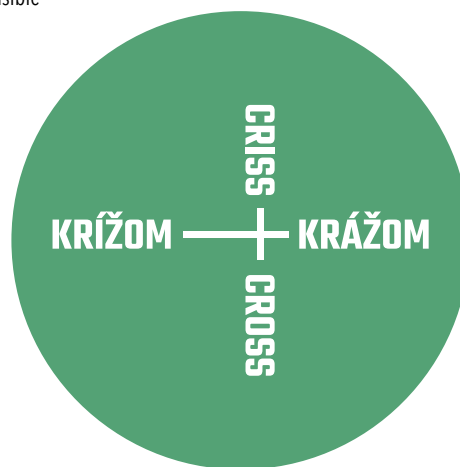
© archív Galérie umelcov Spiša a autorov / archive of Gallery of Spiš Artists and the authors

Tlač / Print: Viena.sk, Košice

Náklad / Copies: 500 ks / pcs

Vydavateľ / Publisher:

Galéria umelcov Spiša, 2022
www.gus.sk
ISBN 978-80-89081-81-3
EAN 9788089081813

Sacral Elementum V.

Galéria umelcov Spiša – kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja
Zimná ulica č. 46, SK – 052 01 Spišská Nová Ves
www.gus.sk

CRISS + KRÁŽOM
KRÍŽOM + CROSS

